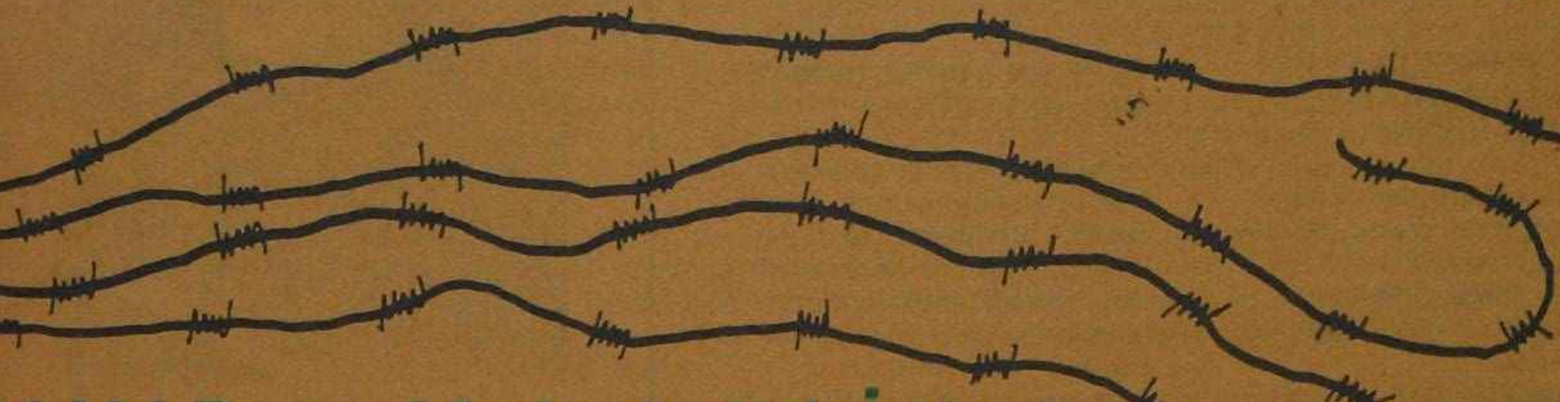
EYLÜL '86 / 19

250 TL (KDV Dahil)

GÜN

Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

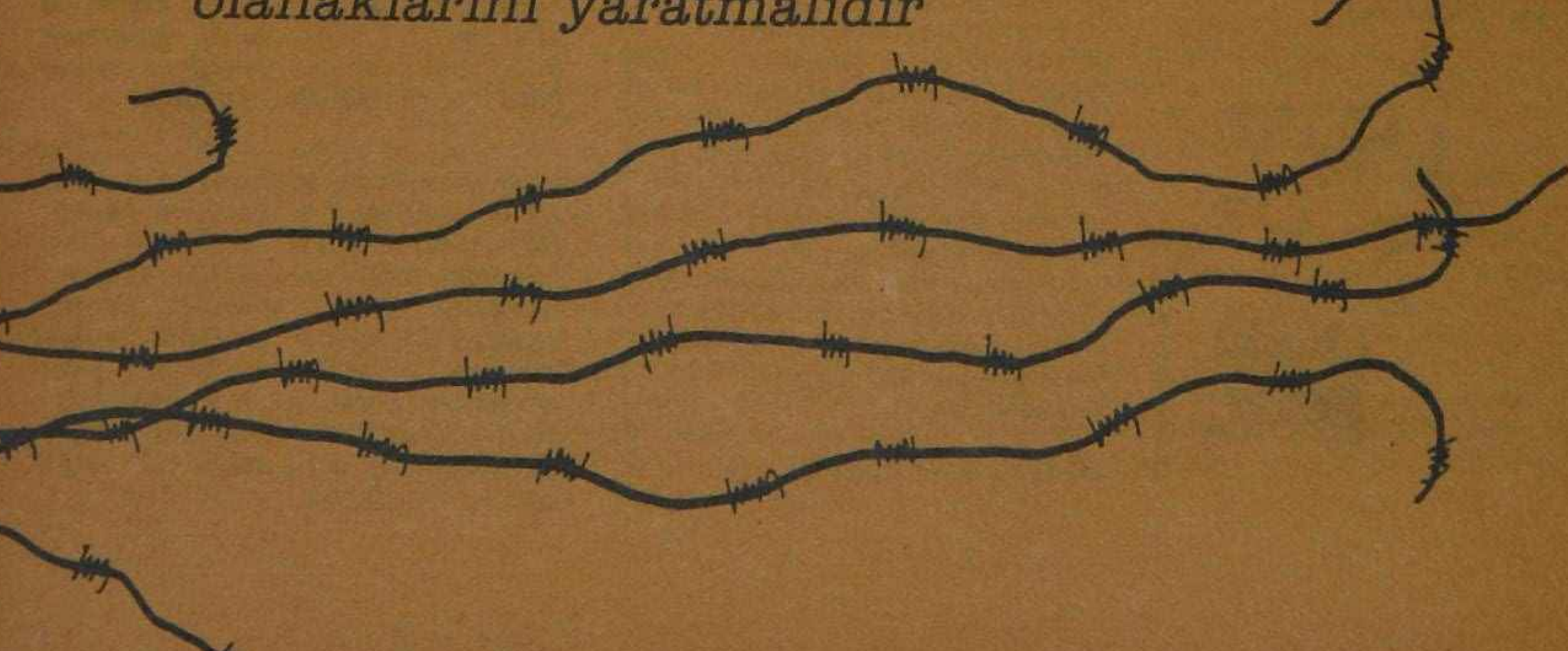
ANAP ve Muhalefet İçin Referandum

Özal ve 12 Eylül

Şahinkaya hakkında soruşturma açılabilir

Barış insanlığın vazgeçilmez temel hakkıdır

Sendikalar MESS'e karşı işbirliği olanaklarını yaratmalıdır

"DERGİNİN CEZAEVİNE DÜZENLİ OLARAK GELMESİ İÇİN..."

Bir yıl önce derginizi okumak için istemiştim. Bunun sonucu sizler de düzenli olarak derginizi gönderiyorsunuz. Öncelikle bu duyarlılığınıza teşekkür ederim.
Bugüne kadar derginizi yalnız ben değil, aynı yerde bulunan tüm arkadaşlar da okudu. Hala da tüm arkadaşlar faydalanmaktadır.
Bir süre önce hakkımda verilmiş olan mahkumiyet kararı yargıtayca bozuldu. Böylelikle tahliye edilmem gündeme geldi. Bu gelişmeden sonra derginizin bulunduğum cezaevine düzenli olarak gelmesi için, arkadaşlar derginize yazmamı istediler. Ben tahliye edileceğim için bana gönderdiğiniz dergiyi aynı koğuşta kalmakta olan Halil Önere gönderirseniz, tüm arkadaşların derginizi izleme olanağı olacak.

ALİ ÇETİN-İzmir

"17.5 YIL CEZA.."

Derginizi ilgi ile izlememe karşın zaman zaman elde etmek olanaksızlaşıyor. Zira okumak istediğim tüm yayınları almama ekonomik olanaksızlık elvermiyor. "Kitle" dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yapmam nedeni ile yayınladığım yazılardan 17.5 yıl ceza alarak, hala Çanakkale cezaevindeyim. Yayınınızı ücretsiz olarak göndermek isterseniz elime ulaşabilmesi için aşağıdaki adresepostalamanızı dilerim.

FEYZULLAH ÖZER
Çanakkale

"HEMEN ABONE OLMAYA KARAR VERDİM..."

Derginizin Temmuz 86 sayısını tesadüfen bulup aldım. Bütün sayfalarını dikkatle okudum. Böylesi karanlık bir ortamda işçi ve sendikalarının maruz kaldığı oyunları gün ışığına çıkaran yazılarınız da anlıyacağım uslupta olunca çok mutlu oldum ve hemen abone olmaya karar verdim. Başarılarınızın devamını diler, kutlarım.

İSMET EROL-Kartal

"DÜNYA BARIŞINI YAŞATMAK..."

10-13 Temmuz 1986 günleri geç saatlere kadar Ege'nin şirin kıyısı olan Dikili'de, insanlar, kardeşçe, neşeli, coşkulu ve anlamlı, anılardan silinmeyecek kadar duygulu bir gün yaşadı. Biz ve bizim gibi kilometrelerce uzaklarda yaşayan, emperyalist düşlerin ağlarına takılan insanlarına sesleniliyordu, barışseverlere sesleniliyordu bu güzel kıyımızdan. Barıştan yargılanmış barışseverlerin sesleri yükseliyordu. Ancak, Türkiye barış tarihinin geçmişini de anlatmak lazımdı barış severlerimize. 1950 yıllarında barış için yargılanmış barışçılarımızdan sözedilmedi. 1986 yılının barış getirmesini diliyor ve barış uğruna yargılanmış tüm barışseverlerimizi saygı ile selamlıyoruz.

MEHMET TANRIVERDİ

GÜN

22 EYLÜL 1985'ten bu yana bir yıl geçti. Bir yıl önce Ruhi Su'yu yitirmiştik. Her şeyiyle tam bir insan nasıl anlatılabilir? Nice değerli insanı anlatabilecek sıfatlar Ruhi Su'nun adı önünde boyun eğiyorsa, yığınların gönlü bir olduğuna onun adını ancak kucaklayabiliyorsa, ölüm haberi duyulduğunda yükselen acılar nasıl anlatılabilir?

Ruhi Su yığınların benimsediği bir büyük sanatçıydı; 1950'lerden 60'lara, 70'lerden 80'lere uzanan bir onur simgesiydi; demokrasi ve sosyalizm savaşımının parçasıydı. Genç kuşaklar onun türküleriyle inançlarını pekiştirerek, yetiştiler. Yığınsal eylemlerle onun kadar bütünleşmiş bir başka adı gösterebilmek neden bu kadar güç? Bunların tümü doğru ve abartısızsa, Ruhi Su'yu anlatmak değil, onun onurlu yaşamını rehber edinmek en doğrusu olsa gerek.

• Dergimizin bu sayısında fiyatımızı 50 lira yükseltmek zorunda kaldık. Nedenlerini bizim yerimize Özal hükümeti açıklıyor. Hükümetin seçimlerden sonra getireceği bir dizi zamdan fiyatımızın yeniden etkilenmeyeceğini belirtiyor ve bu fiyat artışımızı okurlarımızın anlayışla değerlendireceğine inanıyoruz. Sevgi ve dostlukla, daha güçlü bir GÜN için...

ANAP VE MUHALEFET İÇİN REFERANDUM

28 EYLÜL yakınlaştıkça seçimlerin referandum niteliği daha da öne çıkıyor. 12 Eylül'ün bir devamı olan ANAP'ın alacağı oylar ve kazanacağı başarı, 12 Eylülcü yapının ve politikaların sürmesi anlamına geleceğinden, seçim sonuçlarını öncelikle bu bakımlardan değerlendirmek ağırlık kazanıyor.

28 Eylül ara seçimlerinin parlamento aritmetiğinde değişiklik yapmak gibi bir özelliği yok. Buna rağmen gelecekteki birçok gelişmeyi etkileyeceği, gerek ANAP gerek muhalefet güçlerince kavranmış durumda. ANAP, SHP, DSP, DYP, RP taktiklerini buna göre ayarlıyorlar ve en ağır toplarını öne sürüyorlar.

ANAP bütün sıkışıklığına rağmen, bir anlamda ara seçimi kendi istediği anda kabullendi. Seçim propagandasını 12 Eylül'ün de temel malzemesi olan istikrar sorusuna dayandırıyordu. Söylediği temel olarak şöyle:

"Bugünün çok iyi olmayabilir. Ama sen çok daha kötü günleri gördün. Yoklukları ve can derdini yaşadın. Bugünkü durumundan kurtulmak isterken yine aynı koşullara dönebilirsin. Kendi felaketini çağırma. Durumuna razı ol. Beni destekle."

Aylardan beri kitlelerde bu imajı güçlendirecek bir senaryonun içinde yaşıyoruz. ANAP giderse dış itibarın sona ereceği, kredilerin kesileceği, sanki derdimize çareymiş gibi yabancı sermayenin akışının duracağı ve ekonominin altak bullak olacağı tehditleri ile yığınlar korkutulmaya çalışılıyor.

Bir yandan da şovenizm azgınca pompalanıyor. Ülkemizin güvenliğini tehdit eden ABD üslerine karşılık biraz daha fazla paranın pazarlığını yapan ANAP iktidarı, yığınlarda milliyetçiliği kabartacak kabadayılık gösterilerine girişiyor. Bulgaristan ile varolan sorunlar birkaç ay öncesine göre olağanüstü yeni gelişmeler kaydetmediği halde, birdenbire sorunun üzerine benzin döküldü.

Son iki ay içinde neredeyse Kıbrıs'ın fethini yeniden yaşadık. Ülkemizi ve halkımızı kurtaran Özal, üstünlüğü tartışılmaz politikaları ile Kıbrıs halkını da kurtarmaya soyundu. Son iki ay içinde yığınlar TRT'nin de yardımıyla Özal'ın Rum halkına ve Yunanistan'a karşı kabadayılıklarını izledi. Parlamentonun yetkililerine tecavüz edilerek, sıradan ve önemsiz operasyonlar düzenlenir gibi, uçaklar komşu ülke üzerinde uçtu, bombalar atıldı.

ANAP ve Özal, şovenizmin pompalanması amacıyla yapılan propagandanın en etkili yöntem olduğunu çok iyi biliyorlar. Çünkü burjuva görüşleri zemininde politika sürdürenler için, dış politika dokunulmaz bir tabu oluşturuyor. Böylece, "yüce dış çıkarlarımız karşısında sıkıca kaynaşmışve anlaşmış bir toplum olarak," Özal'ın gerici ve bütünüyle seçimlerde halkın tutumunu etkilemeye yönelik olan politikası alternatifsiz at koşturuyor.

Gerçekte ise yığınların özverisine ve boyun eğmesine dayanan sahte istikrar dayatmalarına son vermek, vesayet demokrasisinin çerçevesini kırmakla olanaklıdır,.

Bu konuda Cumhuriyet Gazetesi yazarı Hasan Cemal 14 Ağustos tarihli yazısında şöyle diyor:

"Bunu yapabilmenin birinci koşulu, solun kendi ağırlığını politika sahnesinde bir blok olarak duyurmasıdır; farklı düşünce ve bakış açılarına sahip olsa bile siyasal gücünü demokrasi adına hiç olmazsa bir dönem birleştirmesidir; kendi arasında yeni yeni duvarlar örmekten kaçınmasıdır."

Bu yerinde ve çözümleyici bir tesbittir. Ne zaman ki demokratik ve sol güçler "hiç olmazsa bir dönem" de aşarak demokrasi için bir blok oluştururlar, tekelci dayatmaların ve gerici politikaların sonu gelmiş olacaktır.

Bugün blok'un önemli parçalarından birisi olan sosyalistler yasal düzeyde örgütlenemiyor ve seçimlerde sesini duyuramıyor. Bu seçimleri daha baştan antidemokratik kılıyor. Tekelcilere karşı gerçek halk muhalefeti çizgisinin ve önermelerinin ortaya konulmamasına neden oluyor. Biraz da eksikliğin sonucunda toplumun tekelci politikalara karşı çıkan, değişim ve onarımın gereğine inanan önemli dinamikleri SHP çevresinde toparlanmış görünüyor. Ara seçimlerde ANAP'ın ve SHP'nin alacağı oylar demokrasi-antidemokrasi mücadelesinin göstergesi durumuna dönüşüyor.

SHP seçim bildirgesinde önemli bir saptama yaparak, "devlette çıkar çevrelerinin sınıfsal işgali" olgusuna değindi. Bu işgal tekellerin siyasal ve ekonomik işgalidir. Baskıların, zorbalığın, ekonomik bunalımın kaynağı işte bu işgaldir. Bu işgal kırılmadan ileriye doğru tek bir adım atmak olanaklı değildir. Yığınlar SHP'den bu işgali kıracak kararlılığı ve planı bekliyorlar. Bu anlamda yığınlar önünde sağlanacak netlik, kararsız kesimlerin, 12 Eylül öncesi ve sonrası terörüyle ürkütülmüş ve yıldırılmış insanların, bulunduğu duruma razı edilmiş orta tabakaların "istikrar" kaygılarını da gidereceğinden, başarının ön koşuludur.

Bu nedenlerle, 28 Eylül ara seçimleri yalnızca 12 Eylülcü ANAP için değil, muhalefetin izlediği çizgi için de bir referandumdur.

Özal ve 12 Eylül

Özal "ekonominin mimarı" ilan edilmeden önce Amerikalara gitmiş, Sabancı Holding'in Genel Koordinatörlüğünüyapmış,sonra da MESS Başkanlığı görevini devralmıştı. Özal halen de TÜSİAD'ın iki yüz "seçkin" üyesinden birisidir. İç ve dış sermaye çevreleriyle tam bir görüş birliği içindedir. IMF için bu görüş birliğinin hiç önemi yok mudur?

SEDAT KARAÇAM

BAŞBAKAN Özal, "12 Eylül olmasaydı iktidara gelemezdim" diyerek, nihayet bizim de tereddütsüz katılabileceğimiz bir söz söyledi.

Demokratik bir ülkede bir Başbakan, "bana iktidar olanağını falanca tarih yarattı" dediği zaman doğal olarak, genel seçimlerin yapıldığı gün akla gelir. Ama bizim ülkemizde öyle olmuyor. Özal'ın sözünü ettiği 12 Eylül günü, iktidarın oy mekanizmasıyla değiştirildiği bir genel seçim günü değil, tankların sokağa çıktığı, askerlerin köşe başlarını tuttuğu, radyo ve televizyonda marşlar arasında yönetim değişikliğinin ilan edildiği bir gündür. Özal'a iktidar kapısı işte böyle bir günde açıldı.

Acaba Amerikalı dostları olmasaydı Özal'a şans perisi böyle güler miydi? Öte yandan, acaba 12 Eylül olmasaydı, ABD Başkanı Reagan Ankara'ya gönderdiği mesajlarda Özal'a övgüler düzer miydi? O'nun "yüksek yeteneğine, ferasetine ve ileri görüşlülüğüne fevkalade saygı duyduğunu" belirtir miydi? Hiç sanmıyoruz. Reagan'ın bu tür değerlendirmeler yapması sizin bizim için önemli olmayabilir. Ne ki, Özal'ın ABD'nin dostu olduğu, bu dostluğun 12 Eylül ile pekiştiği ve ABD Başkanı tarafından düzülen övgülerin Özal ve tekelci sermaye çevreleri için "her türlü takdirin üzerinde yer aldığı" açıktır. Öyle olmasa, benzer değerlendirmeler ABD Büyükelçisi ya da Başkonsolosu tarafından da, yerli yersiz, ama sık sık neden yapılıp dursun?

ABD Başkanı Reagan Özal'ı överken, eski Başkan Carter'a da 12 Eylül'ü övme görevi düştü. Carter İstanbul'a yaptığı bir ziyarette gazetecilere "ABD'nin 12 Eylül müdahalesi ile çok rahatladığını" belirtti. ABD'nin böylesine rahatlamasının nedeni ne olabilirdi?

12 EYLÜL ÖNCESİNİ HATIRLAYALIM

O günleri hatırlayalım. 1970'li yılların sonu emperyalist-kapitalist sistem için hiç de içaçıcı günler değildi. Kapitalist sistemin genel bunalımı derinleşmekte, etki alanı daralmaktaydı. Yumuşama sürecini kesintiye uğratma, gerilimi tırmandırma ve silahlanma yarışına hız verme hazırlıkları yapılıyor, emperyalist-kapitalist sistem genel bir saldırıya hazırlanıyordu. Saldırının amacı eldeki mevzileri korumak yeni kazanımları zorlamaktı.

Bu ortamdaki kimi gelişmeler de Türkiye'nin stratejik değerini kat kat artırmıştı. Önce Afganistan, sonra İran'daki rejim değişiklikleri Orta Doğu Bölgesini bir anda çok önemli bir bölge haline getirmişti. Birleşik Amerika İran'daki "dinleme tesisleri"nden olmuş, benzer tesisler yalnızca Türkiye'de kalmıştı. Bölgedeki gelişmeler karşısında askeri müdahale olanakları düşünülerek bir de "çevik kuvvet" oluşturulmaktaydı. Türkiye'deki üslerden rahat yararlanılmaması ve Türkiye' de yeni üsler elde edilmemesi durumunda bu kuvvetin hiç de "çevik" olamayacağı açıktı. Kaldı ki, NATO'nun Güney Doğu kanadında sorunlar kangrenleşmiş, Türkiye'deki iktidarlar vize vermediği için Yunanistan'ın NATO askeri kanadına döndürülmesi iyice zorlaşmıştı.

Bir de-burada yinelemek istemediğimiz-12 Eylül sonrası gelişmeleri gözönüne getirecek olursak, ABD Başkanlarından birisinin 12 Eylül'de, diğerinin de Özal'a övgü yağdırmasının hiç de anlaşılmaz olmadığını görürüz. Ama gene de ortada bizim anlayamadığımız bir şey var. Acaba ABD yetkilileri neden her fırsatta ve büyük bir telaşla kendilerini "askeri müdahalede ABD parmağı olmadığını" söylemek zorunda hissediyorlar.

Biz gene de bu sorunun yanıtını aramayı şimdilik bir kenara bırakalım ve 12 Eylül ile Özal arasındaki ilişkiyi araştırmaya devam edelim.

Son günlerde Özal'ın bir demecinden, bu ara seçimlerde ANAP oylarının gerilemesi durumunda Türkiye'nin dış kredi bulamayacağını öğrendik. Ve bilindiği gibi, Özal'ın şantaj kokan bu sözleri SHP Genel Başkanı İnönü'yü "isyan" ettirdi.

Sayın İnönü "isyan" etmekte sonuna dek haklıdır; çünkü Özal'ın sözleri, uluslararası finans kuruluşlarının Özal ya da benzerleri aracılığıyla Türkiye'nin yazgısını belirlemekte son derece etkili olduğunu göstermektedir.

Uluslararası finans kuruluşlarının Özal'a bu denli değer vermesi nedendir acaba? Örneğin Özal iktidara gelmeden önce bir işveren sendikası başkanı değil de bir işçi sendikası başkanı olsaydı, IMF tarafından şimdiki gibi tutulacak mıydı? Elbette ki hayır! Unutmayalım ki, Özal "ekonominin mimarı" ilan edilmeden önce Amerika'lara gitmiş, Sabancı Holding'in Genel Koordinatörlüğünü yapmış, sonra da MESS Başkanlığı görevini devralmıştı. Özal halen de TÜSİAD'ın ikiyüz "seçkin" üyesinden birisidir. İç ve dış sermaye çevreleriyle tam bir görüş birliği içindedir. IMF için bu görüş birliğinin hiç önemi yok mudur?

Olmaz olur mu? 12 Eylül öncesi günleri bir kez daha hatırlayalım. O günlerde Türkiye kapitalizmi ciddi bir tıkanıklık içindeydi. Dış borçlar alabildiğine artmış, döviz bunalımı başgöstermiş, tüm yabancı alacaklılar adına IMFkapıya dayanmıştı. Enflasyon süratle artıyor, pazar bunalımı derinleşiyordu. IMF ve içerdeki tekelci sermaye çevreleri tam bir görüş birliği içinde, Türkiye ekonomisine yeni bir yön vermeye çalışıyorlardı. Buldukları formül çok basitti. Türkiye sanayileşme

çabasından vazgeçmeli, yabancıların verdiği ile yetinmeli, kalkınma hızını düşürmeli, elindekini avcundakini borç ödemelerine ayırmalı, yeni borçlar almalı, tekellere yeni olanaklar hazırlarken, emekçi gelirlerini tam anlamıyla tırpanlamalıydı. Buraya dek iyiydi, hoştu da işçi ve emekçiler bu formülün tam tersini savunuyor, tekelci reçetelerle mücadele edeceklerini açıklıyorlardı. Dolayısıyla formülün "normal demokratik rejim" içinde kabul ettirilmesi olanaksızdı. Emekçilerin hak arama mekanizmalarının işlediği, çalışan kesimlerin haklarını korumak ve geliştirmek için irili ufaklı özgürlüklere sahip olduğu bir rejimde böyle bir formüle işlerlik kazandırmak düşünülemezdi.

TEKELLERİN ISRARI NEDENDİ?

Bu gerçek ortadayken iç ve dış tekelci sermayenin aynı istekleri durmaksızın yineleyip durması, elbette ki "biz bir kez istemiş olalım da" masumluğuyla sınırlı değildi.

IMF kendini "ekonominin gerçek patronu" olarak görüyor ve yerli tekelcilerle birlikte tüm iktidarların karşısına "patron" edasıyla çıkıyordu. Örneğin Ecevit hükümeti, bir yandan borç ertelemesi ve yeni borç isteklerine IMF'den olumsuz yanıt alırken, diğer yandan da başını TÜSİAD'ın çektiği tekelci sermayenin güçlü bir saldırısıyla karşılaşıyordu. Yokluklar, kıtlıklar ve karaborsa alıp başını gitmiş, tekelci sermayenin saldırısına işçi ve emekçilerin örgütlü ve birleşik gücüyle yanıt veremeyen Ecevit hükümeti halkın gözünde güçlü bir siyasal seçenek olmaktan çıkarılmıştı. Demirel iktidara geldiğinde ise durum önce kimi değişiklikler gösterecekti. Örneğin tekelcilerin yaratmış olduğu kıtlıklar bıçakla kesilmiş gibi büyük ölçüde kalkacak, ama ekonominin gidişi düzelmek bilmeyecekti. İç ve dış sermaye çevreleri "normal koşullarda" uygulanamayacak formüllerini Demirel'e kabul ettirecek, 24 Ocak Kararları ilan edilecek ve ekonominin başına Özal oturtulacaktı. "Normal koşullarda" uygulanması olanaksız olan bu programı kabul etmiş olmak tabii ki Demirel'i de kurtaramayacaktı; tekelci sermaye ekonomik programda sonuna dek ilerlemek üzere Demirel hükümetini zorlayacak, Araf'ta kalan hükümet kısa zamanda siyasal bir seçenek olarak gözden düşücekti.

Eski İçişleri Bakanlarından Hasan Fehmi Güneş'in "sistemli ve planlı bir biçimde tırmandırıldığını" söylediği terör siyasal seçenekleri yıpratma konusunda eşsiz bir görev yapıyordu. Can korkusundan kimsenin geçim derdini düşünecek hali kalmamış, terör sayesinde "can güvenliği" sorunu birinci plana geçirilmişti. Kitlelerin gözünde politikacı imajı değer yitiriyor, birincil sorun haline getirilen can güvenliği sorununun çözümü için başka yerlere umut bağlatılıyordu.

Ve nihayet Özal'a iktidar yolunu açacak olan 12 Eylül müdahalesi gerçekleşti. Müdahaleden sonra herkes yerinden olurken, 24 Ocak Kararlarının uygulayıcısı olan MESS Başkanı Özal yerini koruyacaktı. Buna da elbette en fazla IMF yetkilileri sevinecekti. Özal artık programını sonuna dek uygulamak için gereksindiği koşullara kavuşmuştu. Başta Anayasa değişikliği olmak üzere yapılan tüm yasal düzenlemeler Özal'ın ekonomik programı için vazgeçilmez bir zemin hazırlayacaktı.

Görüldüğü gibi Özal'a iktidar kapısını yalnızca 12 Eylül açmadı. Özal kendisine iktidar kapısını açan IMF ve yerli tekelci sermaye çevrelerine ne denli teşekkür etse, Amerikalı dostlarıyla karşılıklı övgüler yağdırmaya ne denli hız kazandırsa azdır. Onlar olmasa, Özal bunca "feraseti" ne karşın, belki hala MESS Başkanlığını sürdürmekteydi.

Peki iktidara geldi de ne oldu? Ya da böyle olağanüstü koşullar ve desteklerle birlikte iktidara varmak ne işe yarayabilir? Özal'ın kendisini 12 Eylül rejimiyle özdeşleştirmesi iktidarda uzun süre kalmasını sağlayabilecek midir?

Hiç sanmıyoruz. Siyasette son sözü söyleyecek olan kitlelerdir. Kitleler demokratik rejime sıkı sıkıya sarıldıkça, demokrasi yanlısı siyasal güçler arasında birlik sağlandıkça Özal iktidarını korumakta zorlanacaktır. Ve ara seçimler de bunun çok çarpıcı bir göstergesi olacaktır. ●

"24+12" ne getirdi?

24 OCAK kararları alındığında, bu kararların uygulanabilmesi için değişik koşullar gerektiği, toplumumuzun hemen tüm çevrelerince dile getirilmişti. Sonraları İlhan Selçuk'un formülleştirdiği gibi, bu durum, "24+12" ile gerçekleşti. Şimdi, 24 Ocak kararlarından 6,5 yıl ve 12 Eylül'den de 5 yıl sonra, 12 Eylül'ün sürdürücüsü olduğunu açıkça dile getiren ve 24 Ocak'ın sekreterliğini yapmış olan Turgut Özal'ın ANAP hükümeti yeniden halktan oy istiyor, icraatinin onaylanmasını istiyor ve kısacası "24+12" nin tasdikini istiyor.

Şimdi durup düşünmek gerekir, "24+12" halka ne getirdi, işte veriler:

★ *Kişi başına düşen gelir % 72 oranında geriledi. 1979-1346 Dolar 1980-1313 Dolar 1981-1308 Dolar 1982-1151 Dolar 1983-1066 Dolar 1984-973 Dolar*

★ *1979 yılına değin sürekli yükselen Ulusal Gelir 70.8 Milyar dolara çıkarken, 1980'den sonra sürekli düşüş göstererek 1984 yılında 50.1 milyar dolar oldu. Dolayısıyla Türkiye % 30 oranında yoksullaşmış oldu. (Dünya Bankası Raporu)*

★ *Dış borç 1979 yılında 13 milyar dolar iken 1984 yılında 24 milyar dolar oldu.*

★ *Türkiye gelir dağılımının enkötü olduğu sekiz ülke arasına girdi. Gelirin % 56.5'ini nüfusun % 20'si alırken % 43.5'i de nüfusun % 80'ine kalıyor. En üst gelir gurubunun yıllık geliri 5045 dolar iken, en düşük gelir gurubunun ortalama geliri 217 dolar.*

★ *Asgari ücret 1979 yılında 5.79 dolar iken, 1982'de 1.85 dolara indi.*

★ *Öğretim üyesi Dr. Süleyman Özmumcu'nun yaptığı araştırmaya göre 1979 yılında % 32.8 olan ücret ve maaşların ulusal gelirdeki yeri 1985'de % 19.5'e kadar geriledi.*

★ *Kişi başına protein tüketimi geriledi. 1982: 24.3 kg. 1983: 21.8 kg. 1984: 15.4 kg. 1985: 15.4 kg.*

★ *Bankerlik faciası, hayali ihracat skandalları da bu dönemde yaşandı.*

Ara seçimler ve sendikalar

NAZIM ALPMAN

28 EYLÜL'de 10 ilde yapılacak milletvekili ara seçimleri, iktidar için referandum niteliğine dönüşmüş durumda. 6 Kasım 1983'de göreve gelen ANAP, üç yıllık "icraatının" seçmen kitlelerini nasıl etkilediğini öğrenecek. Gerçi, Özal'ın ismi ile bütünleşen 24 Ocak politikası altı yıldır uygulanmakta, ancak 1980-83 arası askeri yönetime ait sayıldığından, ANAP bu politikanın üç yıllık "sivil" bölümüne sahip çıkıyor.

Freidman'cı politikanın temelinde adı ulus olan her şeye karşı olmak yatıyor. 24 Ocak'ın tüm kaymağı uluslararası tekellerle sıkı bağları olan holdinglere "tahsis" edilmiş durumda. Tekellerin dışında kalan çok geniş sınıf ve katmanlar, 24 Ocak "tokatından" kısmetlerine düşeni aldılar. Halkı yoksullaştırma sürecinden en fazla etkilenenler ise,çalışanlar oldu.

12 Eylül'de başlayan sendikasız, toplu sözleşmesiz dönem sonunda işçiler mağdur edilenlerin en önünde yeraldılar. Bir yandan sendikaları kapatılmış (DİSK), diğer yandan, toplu sözleşmeler askıya alınarak (daha sonra da YHK'na bırakılarak) TÜRK-İŞ devre dışı bırakılmıştır. İşçilerin ekonomik, demokratik, sendikal kazanımları "zor" yolu ile ellerinden alınmıştır. Mayıs 1983'te yayımlanan 2821 ve 2822 sayılı sendikal yasalarla başlayan ve günümüze uzanan uygulamalarda, işçilerin ellerinde kalan son hakları da yitirilme tehdidi altındadır.

Çünkü "sendikasız, siyasetsiz parlamenter demokratik" sistem daha iyi yürümektedir. Sendikaların (DİSK dışında) açık olmaları, toplu sözleşme yapabiliyor olmaları bir şeyleri değiştirmeye yetmiyor. Değişiklik için siyasi tavır gerekli.

Bu tavrı kim alacak?

Elbette altı yıldır uygulanmakta olan 24 Ocak politikalarından zarar görenler. Bunların en başında bulunan işçiler, onların örgütleri sendikalar.

Bu seçimlerin ANAP açısından bir referandum olacağını belirtmiştik. İşçiler 28 Eylül'de, altı yıldır kendilerine yapılanları gözönüne alarak ağırlıklarını koymalıdırlar. Sendikalarına bu yönde tavır alması için baskı yapmalıdırlar. Bu tavır şöyle formüle edilebilir. **24 Ocak'ın mimarı olmakla öğünen, Özal'ın başında bulunduğu ANAP'a işçilerden oy yok!**

Böylesi bir tavrın belirtileri de vardır. 10 Temmuz 1986 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yeralan haberde, sendikacılar ara seçimde iktidara karşı olmanın gereğini dile getiriyorlar.

"İşçi sınıfı ara seçimi tepkisini anlatacak bir fırsat olarak değerlendirmeli, hükümete dersini vermelidir." (İlhan Dalkılıç, Otomobil-İş Genel Başkanı)

"Ara seçimde Özal mı, yoksa çalışanlar mı daha güçlü? Bunu kanıtlamak Türk-İş'in görevidir." (Kenan Durukan, Harp-İş Genel Başkanı)

"İşçiler ara seçimde, Özal hükümetinden neler çektiklerini, ne denli sıkıntıya düştüklerini oylarıyla göstereceklerdir." (Yener Kaya, Deri-İş Genel Başkanı)

"Seçimler emek sermaye çekişmesinin bir yansıması olacaksa, elbetteki emeği temsil eden Türk-İş hükümetin karşısında yeralmalıdır" (İbrahim Öztürk, Hava-İş Genel Başkanı)

Bu açıklamalardan anlaşılıyor ki, sendikalar ara seçimde ağırlıklarını göstermek istiyorlar. Siyasette taraf olmanın kaçınılmazlığı bütün çıplaklığı ile ortadadır. **İktidara karşı tavır almama ile destek olma arasında önemli bir fark yoktur. Burada "en büyük" işçi konfederasyonu olması nedeniyle Türk-İş'in ara seçimdeki konumu çok önemlidir.** Hava-İş Başkanı İbrahim Öztürk'ün belirttiği gibi" ara seçimde sendikaların tek tek tavır belirlemesi yerine, Türk-İş'in bir çerçeve çizmesi ve bu çerçeve doğrultusunda çalışmaların sürdürülmesi en doğru olanıdır." (Cumhuriyet 10 Temmuz 1986

Ancak bu çerçevenin içine "partilerüstüyüz" diyerek, tarafsızlık adına tavırsızlık oturtulmamalıdır. Türk-İş'in Özal'a karşı net tavır alması, işçilerin son altı yıldır çektikleri sıkıntılara örgütlü karşı çıkışın göstergesi olacaktır.

Türk-İş'in, ara seçim yapılacak illerde miting yapma kararı alması bu açıdan desteklenmesi gereken bir olaydır. Her miting, hükümete karşı tepkinin dile getirildiği ve "ANAP'a oy yok!" belgisinin yükseltildiği eylem alanlarına dönüştürülmelidir.

İşçilerin iktidara karşı konumları Türk-İş'le de sınırlı kalmamalıdır. Diğer açık konfederasyon Hak-İş ve bağımsız sendikalar da aynı yönde çaba harcamalıdırlar. İşçilerin üzerine çöken karabasan, hiçbir ayrım gözetmeden, tümünü "aynı" dozda yoksullaştırmıştır. Karşı çıkış da toplu olmalıdır. Çünkü 28 Eylül ara seçimi, 12 Eylül'de yitirilen işçi haklarına bir tepki niteliğini de taşımalıdır. Bunun sağlanabilmesi içinse, sendikalar ara seçimlerde ANAP iktidarına karşı ortak tavır almalıdırlar. ●

SARKİS PAÇACI/GIRGIR'dan.

Neden ve nasıl sosyal demokratlarla birlik

SEÇKİN CÖMERT

DEMOKRASİNİN kazanılmasının bugünün ana sorunu olduğu ve tüm politik hedeflerin buna bağlı olarak belirlenmesi gerektiği saptamasında birleşenler, bu saptamayı yapar yapmaz, demokrasi güçlerinin 12 Eylül 1980 öncesinde zaaflarını aklına getiriyor, bunu yapmadan edemiyor. Geçmişin zaaflarını kalın bir yorgan gibi üstüne çekip edilginliği seçenler, aynı zamanda, üstlerindeki kalın örtüyü özeleştiriyi keskin bir kılıç gibi kullanarak yırtmayı bekliyorlar. Sosyalistler ne ilkini ne de ikincisini yaşadığımız anı kurtaracak bir çözüm olarak görüyorlar. Sözkonusu zaaflar, ülkemizin sol ve sosyalist güçlerinin tümüne aittir; onların gündeminde ise, şimdilik yanlışların ve başarılamayanların *farkında olmak* yeralıyor. Bizi kaldığımız yerden ileri götürecek olan manivela, bunun iyi kavranması olarak beliriyor.

Asıl olan, işbirlikçi tekelci burjuvazinin askeri çözümleri *periyodik olarak* dayatmasının önünün alınmasıdır. Ekonomik ve politik geriliğin etkisizleştirilip yalıtlanması ve gelişkin bir demokrasinin kazanılması mümkün müdür? Bugün bu soruya "evet" diyebilmek için nedenlerimiz, 80'li yılların başındaki çözülme dönemine göre, kuşkusuz daha çoktur. Demokrasiyi tüm halkın bir özlemi olmaktan çıkartıp uğrunda mücadele edilecek, toplumun devrimci biçimde değiştirilmesine götürecek bir dava olarak görenler, artık demokratik hareketin birleşik bir güce dönüştürülmesinin çabası içindedirler.

* * *

"Demokrasi güçleri", sihirli bir kavram değil. Ekonomik, toplumsal ve politik değişiklikleri devrimci biçimde gerçekleştirmeden yana olan devrimci-demokratik, sol ve sosyalist güçlerin kapsamı biliniyor. Sosyal demokrasi ise, aynı kavramın vazgeçilmez bileşenidir. Sosyal demokrasi, *ülkenin demokratikleştirilmesinin yolunu* yukarıdaki güçlerden farklı görüyor. Demokrasinin kazanılıp geliştirilmesi, bu iki akımın birbirinden farklı eylemi ve programının birleşik bir güce dönüşmesiyle gerçekleşecektir.

SOSYAL DEMOKRASİNİN YERİ

Bir değişim ve onarım programı: kendisini 12 Eylül rejimiyle özleştirmiş, "12 Eylül olmasaydı iktidara gelemezdik" diyen ANAP dışındaki tüm burjuva ve halk muhalefetinin üstünde birleşebileceği çıkış noktası. Sosyal demokrasinin bu değişim ve onarım programı karşısında aldığı yer ise, bizim için DYP ya da RP'nin aldıkları yerlerden farklıdır, önceliklidir.

Ülkemizin sol bloku ile sosyal demokrasi arasındaki bağlaşıklık, önemini bir sıralama sonucu kazanmıyor. Demokrasi mücadelesi içinde sosyal demokrasinin tarihsel bir yeri ve rolü vardır ve onunla bağlaşıklık *taktik bir sorun değil*, halk güçlerinin sürekliliği için mücadele verdiği, *stratejik bir nitelik* taşır. İşçi sınıfı politik hareketi, demokrasinin geleceği tartışmasında sosyal demokrasi ile iktidar düzeyinde bir anlaşma zeminini ama amaçlar.

Amaçlanan budur ama, bugün bunun nesnel zemini üstünde olmadığımızı da biliyoruz. Sol blok 12 Eylül rejiminin tasfiye edilip gelişkin bir demokrasi ve giderek devrimci demokratik bir iktidarı öngörürken, SHP'nin (daha da fazlasıysa DSP'nin) 12 Eylül'den hangi demokrasi programı ve mücadele biçimleri ile çıkılacağı konusundaki görüşleri netlik kazanmaktan hala uzaktır.

SOSYAL DEMOKRASİNİN TEMEL YANLIŞI

Sosyal demokrasinin geçmişteki en temel yanlışı, halk muhalefetinin sol kanadıyla birlikte davranmaktan kaçınması, hatta onu inatla dışlamaya çalışması olmuştur; bu yaşandı. Sağ sosyal demokratlar yaşanılan acı bir 12 Eylül deneyinden kendileri de büyük zararlar görmelerine karşın, ne yazık ki bu dersi çıkartmamışlardır. DSP, antikomünizmi politikasının eksenine oturtmakta öylesine kararlı ki, bu politikasını ara seçimler döneminde, "marksistlere kucak açmakla" suçladığı SHP'ye karşı "bir savaşa" dönüştürmüş durumda. Demokrasi mücadelesinin yalınkılıç ve sola karşı bayrak açarak verildiği nerede görülmüş;ama, Ecevit sağ sosyal demokratların ıslah edilmez sol düşmanlığı ile, demokrasi güçlerini bölmeyi şimdilik tek amaç sayıyor.

Sağın, aşırılık ve komünizmle uzlaşma suçlaması, sosyal demokrasiyi kendi soluna karşı yüksek duvarlar örme telaşına sokar. Bu yapılırken de, aslında sağ kanat partilere boyun eğme süreci başlar. DSP bu sürece kendi iradesiyle mahkum olmuş durumda. Bu parti, sağ sosyal demokrasinin evrensel bağnazlığını seçti; en azından ara seçim döneminde onun için yapılacak bir şey yok. Ya da ara seçim dönemindeki görevlerden biri, DSP'nin sağ politikasının yalıtlanması olarak görünüyor.

SHP SOSYAL DEMOKRASİYİ YENİLEYEBİLİR

SHP'nin bugün öne çıkan sorunu ise, dostunu ve düşmanını ayırıp kendi geleceğini dostlarını yanılmadan seçerek güvenceye almak olarak beliriyor. SHP'nin incelenmeye değer, ülkemiz için özgün bir sosyal demokrat kimlik kazanma süreci içinde olduğu saptanabilir.

SHP CHP'nin basit bir devamı değil; en azından bugüne kadarki görünümü bunu gösteriyor. SHP sola düşmanlık yapmıyor. Sosyal demokratların geleneksel rekabetçiliği ve Ecevit'in kışkırtmasıyla, DSP ile kıyasıya bir çatışmaya sürüklenebilirdi, yapmadı. SHP başından beri, kendi dışındaki sol

güçlere karşı dostane bir tutum içinde oldu. Sözcüleri, kendi sollarında yeralan politik hareketlere açık bir tutum içinde olduklarını yinelediler, bununla da yetinmeyip, birlikte iş yapma yanlısı oldular. SHP'nin örgüt çoğunluğu, kendisi dışındaki sola karşı saygılıdır. Kendi denetimleri altında olmadığını bildikleri aydın hareketi ve öğrenci örgütlenmeleri ile birlikte iş yapmaya çalışan SHP örgütlerinin yanı sıra, sendikal hareket içindeki SHP yandaşı sendikacılar da kendi dışlarındaki sola karşı saygılı bir tutum içinde oldular. SHP'yi Büyük Kurultaya götüren ilçe ve il kongreleri ile Kurultayın kendisinin ne denli sol taleplerle ve sonuçlarla tamamlandığı da görüldü. SHP tabanı, rejimle uzlaşma eğilimini dışlarken, antifaşist ve antiemperyalist bir bütünlüğe doğru yol aldığını gösterdi; bu eğilim parti merkezinde de kaçınılmaz etkilerini yarattı...

SHP sol sosyal demokrat bir parti değildir. Ne var ki, sola doğru güçlü bir yöneliş içindeki örgüt dinamiği ile, program hedeflerinin ve politikasının buna karşılık düşmemesinin sancılarını yaşamaktadır. Politik mücadelenin pratiğinde gerçekleştirilenlerin pragmatizmden öte bir anlam taşıması için, SHP'nin olumlu tutumunu sol bir program ve politika ile birleştirmesi beklenecektir. İşçi sınıfı politik hareketinin SHP'ye karşı politikasının odak noktasında bu sürecin dikkate alınması yeralıyor.

SOSYAL DEMOKRATLARIN ÇIKARLARI NEREDE?

Sosyal demokrasi her zaman şu paradoksa mahkum doğmuştur, iyi bilinir: sosyal demokrat hükümetlerin hükümet olup iktidar olmaması. Sosyal demokrasinin açmazını özlü biçimde anlatan tılsımlı bir saptama.

Sosyal demokrat hükümetlergelip geçici olurlar; CHP hükümetleri böyle oldu, yıldızı birdenbire parlayıp söndü. Hattahükümet oluşları bile kendi insiyatifleri dışında, ya tekelci burjuvazinin bir kez de onu denemek zorunda oluşunun ya da emekçi halk yığınlarının zorlaması sonucu gerçekleşir. Bu durum bir yanıyla kendilerinden bağımsız olarak gelişirken, öbür yanıyla da kendi tercihlerinin sonucudur. Öyle ya, her zaman "ara bir sınıfsal kategori"yi temsil etme çabası içinde olduğu için, kendisini sınıf mücadelesinin üstünde tutar. "Ara bir sınıfsal kategori"nin ise, kararlı bir hükümet programı olamayacağı ortadadır. Bu çizgi bugün aynı nitelikte DSP çatısı altında sürdürülüyor.SHP ise, sosyaldemokrasinin bu kaderini değiştirme potansiyelini, en azından niyet olarak bağrında taşıyor.

Ülkemizin devrimci-demokratik, sol ve sosyalist halk güçleri, SHP'nin ANAP iktidarına ve 12 Eylül rejimine karşı, kalıcı ve geri dönüş yollarını güçlü biçimde tahkim eden bir demokrasi programını mücadelesinin önüne koymasını bekliyorlar. SHP'nin, kendisini hükümet olmanın eşiğine getiren gelişmenin dinamiğini kavraması, sosyal demokratlarla onun solunda yeralan sol blokun güç ve eylem birliğinin ilk basamağıdır.

Sosyal demokratlarla sol blokun birliği zorunludur ve bu birlik ne sosyal demokrasinin çaresiz çıkacağı basamaktır ne de sol blokun iyimserliğinin ve politikasındaki esnekliğin sonucu olacaktır. Bu nokta önemli: sosyal demokratlarla sol blokun birliği, bugün birbirinden nitel olarak farklı olan demokrasi programlarının çakışma noktalarının *nesnel* sonucudur; bu nedenle gelip geçici değil, kalıcı bir *demokrasi programı ortaklığıdır.*

NASIL BİRLİK?

Sosyal demokrasiyle sol blokun birliği (solun ortak cephesi), toplumsal ilerlemenin önünü açacak, uzun erimli ekonomik, toplumsal, politik değişimi gerçekleştirecektir. Bu birlik hem işçi sınıfı ve tüm emekçi halk kesimlerini kazanacaktır, hem de birliği oluşturan güçlerin tek tek etkinlik alanları birlik süreci içinde büyüyecektir. Solun birleşik gücü, işçi ve emekçi yığınlar içinde kök salıp onlara demokrasi mücadelesinde önderlik edecektir.

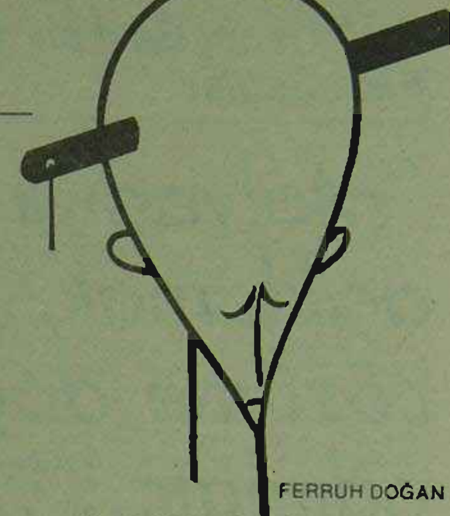
Kalıcı bir ortaklığı gerçekleştirecek olan demokrasi programının *yakın hedefi*, 12 Eylül rejimini tüm kurumlarıyla değiştirecek olan *gelişkin demokrasinin* kazanılmasıdır. Anayasa ve yasaların tümüyle ya da kısmen kaldırılıp değiştirilmesi ve devletin demokratikleştirilmesi, programın ana eksenini oluşturacaktır. Demokratik bir anayasa, soyut bir demokrasi ve özgürlük talebinden öte, devletin demokratik biçimde yeniden düzenlenmesi olarak anlaşılmalıdır. SHP'nin bugünkü anayasa, yasalar ve devlet yapısıyla iktidar olması olanaksızdır. Sorunu, 12 Eylül öncesindeki burjuva demokratik koşulların aynısına geçilmesi olarak görmeye yatkın olan SHP'nin, askeri çözümlerin önünün tıkanması için bunun yetmeyeceğini kavraması gerekiyor. Periyodu yakalamaya çalışanlar, varlıklarını sürdürecek gücü her zaman bulabilirler. Emperyalizmin ve uluslararası finans kuruluşlarının dayatmalarına karşı ulusal bağımsızlığı titizlikle gözeten bir politika izlenmesi de yeni 12 Eylüllere karşı başlıca güvencelerden biridir. Ekonominin demokratikleştirilmesi, tekellerden biraz daha fazla alınıp halka biraz daha fazla verilmesi de toplumun tümünün demokratikleştirilmesi için atılacak adımların başında yer alıyor. Öngörülecek ortak demokrasi programı toplumun tüm kesimlerinin sendikal-demokratik örgütlenmelerinin ve politik örgütlerin yaşam hakkını koşulsuz tanımalıdır. 141, 142,163. maddeler ve ilgili yasa hükümleri kaldırılmalıdır...

Sosyal demokratlarla nasıl birlik sorusunun yanıtlanması gereken önemli yanlarından biri de, birliğin biçimlerinin neler olacağıdır. Politik örgütlerin temsili düzeyinde birlik oluşturulabilmesi-ki asıl olan budur-için erkendir. Ortak demokrasi programının gerçekleştirilmesinin kısa erimdeki biçimleri, toplumun her alanında güç ve eylem birliklerinin yaratılması olarak görünüyor. Tabi bunun için de, sözkonusu alanların örgütlenmiş olması gerekiyor. Yani, bugün örgütsüz olan kesimlerin öğretmenlerin, memurların, köylülerin vb. sendikal-demokratik örgütlerinin oluşturulması ve Türk-İş ve bağımsız sendikalar olmak üzere, tüm toplumsal örgütlenmeler içinde, bağlaşıklığın gerçekleştirilmesi. Bu aynı zamanda devletin ve tüm toplumun demokratikleştirilmesinin de önkoşullarından biridir.

Bu arada, ara seçimlerden sonraki 88 genel seçimlerine kadar olan dönem içinde, sol blokun gelişkin bir demokrasi için taleplerinin sosyal demokrat hareket tarafından benimsenmesi, ortak demokrasi programının ve onun çevresinde oluşacak birleşik eylemin örüleceği zemini hazırlayacaktır. Ve son bir önemli nokta: sol bloku oluşturan politik hareketler, bu birliğin girişimci yanının kendileri olduğunun bilincinde olmalıdırlar.

İşçi sınıfı politik hareketi, SHP' den ara seçim döneminde demokrasi mücadelesinin hedeflerine sahip çıkmasını bekliyor. SHP bu mücadelede kararlı olduğu ölçüde halk güçlerini yanında bulabilecektir. Yoksa sosyal demokratlar, demokrasinin kazanılmasının tek seçeneğinin kendi hükümetleri olmadığını çok yakın bir gelecekte göreceklerdir. ●

İnsan Hakları Derneği Genel Sekreteri Akın Birdal

"İşkence ve baskıları tüm Türkiye'nin ve insanlarımızın yaşamsal bir onur sorunu haline getirmek istiyoruz..."

Gün: Türkiye'de insan haklarının önünde engeller var mı, nelerdir?

Birdal: Elbette . Zaten İnsan Hakları Derneği'nin kurulmasına da bu engellerin oluşundan ötürü gerek duyulmuştur. Nitekim insan haklarını savunabilmek için ya bu hakların kullanılmasına doğrudan gerek duyulmalı ya da bu hakların kullanılmasının gereğini insan olmanın gereği saymalı. Ülkemizde insan haklarının önünde iki tür engel var. Birincisi insan kişiliğini geliştirecek hak ve özgürlüklerin önündeki yasaklar ki, bunlar uluslararası antlaşma ve sözleşmelere aykırı hükümlerdir. İkincisi de Anayasa ve yasalarda yer alıp da halkın doğrudan kullanabilirliği bulunmayan haklardır ki, bunlar da çalışma hakkından yaşama hakkına değin uzanır.

Gün: Günümüzde yaşananlar mı size böyle bir derneğin kuruluşuna götürdü?

Birdal: Evet. Bugün ülkemizde insan hakları alanında ciddi bir boşluk görünmekte. Yaşanılanlar ve yansımaları insan haklarının korunmasını ve geliştirilmesini gerektiren nedenler olmaktan çıkıp, savunulmasını zorunlu duruma getirmiştir. Kaldı ki, nedenlerinden önce sonuçları şu ya da bu biçimde her alanda yaşanmaktadır. Ayrıca toplumların tarihi nedenlerle değil sonuçlarla yazılmaktadır.

Gün: Peki nerelerde, nasıl yaşanmaktadır?

Birdal: Önce işkencelerde, cezaevlerinde, işyerlerinde, basında, hukukta, okullarda, kısacası yaşamın her alanında. Ne yazık ki, işkencelere, cezaevlerine ilişkin her gün gazete ve özellikle dergilerde

yer alan ve insanlık dışı olup bitenlere karşı duyarsız bir toplum yaratılmak istenmektedir. Cezaevlerinde ve dışarda korkulu ve güvensiz biri insan kişiliği yaratılmaya kalkışılmaktadır.

Gün: Dernek olarak bu tür olaylara karşı neler yapmayı düşünüyorsunuz?

Birdal: Baskılar, işkenceler ve cezaevleri koşulları bilinmekle birlikte, bunları salt yaşayanların sorunu olmaktan çıkarıp tüm Türkiye'nin ve insanlarımızın yaşamsal bir onur sorunu haline getirmek istiyoruz. Çağmızın yüzkarası olan ve hergün kamuoyuna yansıyan işkence ve işkencecilerle yasal platformda bir hukuki savaşım sürdüreceğiz. Nitekim bunun araştırmasını yapmak ve bulgularını saptamak üzere herkesin katılımını beklediğimiz bir kurul oluşturuyoruz.

GÜN: İnsan haklarını herkesin sorunu olarak mı görüyorsunuz?

Birdal : Kuşkusuz öyle. O ülkenin bütün insanlarının sorunu olması gerekir. Dünya Barış Yılı'nda, demokrasi ve özgürlükler için de sözkonusudur bu. Tüm bunların ardında bir çaba, bir savaşım ve bir bilinç olmalıdır. Yoksa bağış yoluyla elde edilen hak ve özgürlükler kalıcı olmamaktadır.

Gün: Türkiye'de hakların kullanımında ayrıcalıklar var mı, nasıl?

Birdal: Hakların ayrıcalıklı kullanıldığının kanıtları ortadadır. Bugün bu hakların herkesçe kullanımına olanak sağlamayanlar, yarın kendileri için bu hakların kullanımına gerek duyabilirler. Hiç değilse bu nedenle insan haklarının yerleşmesine ve kurumlaşmasına çalışmalıdırlar.

Gün: Dernek ne gibi çalışmalar yapacak?

Birdal: Çalışmalarımızın sonuca ulaşıcı olmasına çaba göstereceğiz. Çalışmalarımızın önceliğini günümüzün koşulları belirleyecek. Nitekim çalışma programı bu yaklaşımla hazırlandı. Tüzükte yazılı amacı gerçekleştirmek için beş başlık altında çalışma gurupları oluşturuldu. Bunlar: Cezaevleri, Baskı ve İşkenceleri İnceleme Kurulu, Temel Hak ve Özgürlükler Kurulu, Sosyal Haklar Kurulu, ve Ekonomik Haklar Kurulu. Ayrıca bunların alt birimleri de olacak.

Gün: Kuruluşunuzdan bu yana gördüğünüz ilgi nasıl?

Birdal: İlgi büyük. Bu da insan haklarına yönelik bir girişimin ne denli gerekli olduğunun kanıtıdır. Öteden beri, uğranılan haksızlıklara karşı kişisel başvuru ve girişimler sonuç vermemiştir. Dernek, tek başına ve umarsız kalan insanların başvurabileceği bir güven ve hak arama adresi olacaktır. Önümüzdeki günlerde de üyelik işlemlerine başlanacaktır. ●

SHP Genel Başkan Yardımcısı Fikri Sağlar

"Malvarlığı açıklamak, çözüme doğru ilk adımdır..."

Gün: 1980'den sonra merkezileşme, yetkilerin "bürokrasiyi azaltıyorum" gerekçesiyle sınırlı ellerde toplanması, bürokrasinin susturulması, idari yargı denetiminin sınırlarının daraltılması, demokratik denetimin, kamuoyunun susturulması; sonuçta, yolsuzluğun yollarının açılması ve yolsuzluğun yapısallaşması, Cumhuriyet tarihinde görülmemiş ölçülere varması. Bu bizi yolsuzluk ile demokrasi arasında çok yakın bir bağ olduğu sonucuna götürüyor. Demokrasi olmadığı zaman yolsuzluk tırmanıyor. Devletin şirket gibi yönetilmesi ile yolsuzluk atbaşı gidiyor. Bu konudaki görüşleriniz?

Sağlar: Çok doğru. Herşeyden önce halkın devlete güveni kalmamaktadır. Çünkü devlet insan için vardır, halk için vardır. Eğer halk devletten beklediklerini bulamazsa, devletin belli gruplara belli zümrelere ve belli şirketlere hizmet ettiğini görürse, şirketlerin devleti haline geldiğini görürse büyük bir boşluk doğacaktır. Bu boşluk giderek de devleti yok edecektir. Halk başka arayışlar içerisine girecektir. Demokratik mekanizmaları sağlıklı biçimde çalıştırmak gerekir.

Gün: Ordunun üst kademelerinin büyük holdinglerle çeşitli biçimlerde içiçe geçmesi olgusuna bir örnek olarak verilebilir mi, Şahinkaya olayı?

Sağlar: Evet, bir değil birkaç örnek verilebilir. Uğur Mumcu'nun bir yazısı vardı. Şahinkaya olayının çok yoğun olduğu zamanda Genel Kurmay Başkanı şöyle demiş: "Ben Genel Kurmay Başkanı olduğumdan itibaren, kuvvet komutanlarını müteahhitlerle yüzyüze gelmekten kurtardım. Bütün inşaatlar genel kurmay başkanlığınca ihaleye çıkarıldı." Bu iyi niyetli bir davranış olabilir, bunun yanısıra da bizim şimdi bilmediğimiz bazı şeylere bu şekilde önlem alındığı söylenebilir. Yoruma açık tabi. Yorumu da kendi içerisindedir. Şahinkaya olayının Türk Silahlı Kuvvetleriyle işadamları ilişkisinde iyi bir örnek olduğu ortaya çıkmıştır. Şimdi bakın, devletin bütçesinin üçte biri silahlı kuvvetlere ayrılmaktadır. Bu kadar büyük bir kaynak sözkonusu. Bizim toplumumuzun her kesiminde olan hastalık mutlaka orda da vardır. Açıklık olan yerde sorunlar çözülecektir, en azından şaibeler çıkarılmayacaktır, kimsenin kafasında sorular uyanmayacaktır.

Gün: Şahinkaya'nın yarım milyar liraya yaklaşan bir mal varlığı olduğu kendi mal beyanından anlaşılıyor. Sırdaş hesap, tahviller, yurt dışı banka hesabı vb. başkaca mal beyanına girebilecek unsurlar da olabileceğini belirttiniz. Şahinkaya'nın açıklanan mal beyanını nasıl değerlendiriyorsunuz? Çeşitli kesimlerden bu açıklamaya gelen yeterli/yetersiz diyen ya da savunan/eleştiren tepkileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sağlar: Şimdi benim değerlendirmemden daha çok SİAR'in yaptığı kamuoyu yoklamasında halkın değerlendirmesi bence çok daha önemli. Yüzde 56 oranında insan açıklanan mal varlığından tatmin olamamış. Daha etraflı bilgi bekler. Bir soru işareti var bence, olay ortaya çıkıyor. Sayın Cüneyt Canver olayı başlatıyor ilk gün, ve aradan ancak 10 gün geçince Sayın Şahinkaya mal varlığını açıklıyor. Eğer basın bu işi son derece ciddi ve sorumlu olarak ele almamış olsaydı hala açıklamayacaktı. Bu tür olayların bitmesi için, ülkede hiç kimsenin başkasından üstün olmadığının ortaya konması için, yasalar önünde soru sorulabileceğini ve o sorular karşısında da kendisini aklaması gerektiğini, hesap vermesi gerektiğini ortaya koyması bakımından güzel bir olaydır.

Gün: İşadamı İbrahim Bodur, Şahinkaya'yı uzun bir konuşmayla savunma gereği duydu. 1402'zede eski bir öğretim üyesi dostumuz, "Türkiye'nin kamu yönetimi tarihinde böyle birşey bilmiyorum" dedi.

Sağlar: Sayın Bodur'un ne olduğu açıkça ortada. İnsana saygı duymayan, parlamentoya saygı duymayan bir insanın sözleri çok önemli değil. Zamanı gelince bu söyledikleri sözleri hatırlatacağız. Kasasındaki paranın hesabını verecek. Biz namusuyla, emeğiyle kazanan insanlara saygı duyarız. Ama haksızca sırta basılarak birşeyler kazanılıyorsa bunun hesabını sorarız. Açıkça söylüyorum, ciddiyiz. ●

Konuşan: Cemil Turan

Şahinkaya hakkında soruşturma açılabilir...

ERŞEN SANSAL

CUMHURBAŞKANLIĞI Konseyi üyesi Tahsin Şahihkaya'nın malvarlığı hakkındaki haberler haftalardır kamuoyunu meşgul ediyor. Şahinkaya'nın sahip olduğu malvarlığının araştırılması, elbette birtakım kaygılardan kaynaklanıyor. Gerek kendisinin malvarlığına ilişkin yaptığı açıklama, gerekse onun dışındaki araştırma ve çalışmalar, yalnızca Şahinkaya'nın servetinin ne olduğunun saptanmasından ibaret değil. Halen ortaya konulması ve araştırılmasına çalışılan bu servet hakkındaki şüphe hukuksal yollardan elde edilip edilmediği bakımından yoğunluk ve önem taşımaktadır. Bu şüphe, bu servetin hukuksal yollardan elde edilip edilmediğinin ortaya konulmasıyla açıklığa kavuşacak.

Konuya Anayasa hükümleri açısından bakıldığında, bu konuda bir soruşturma ve araştırma yapılmasına bir engel bulunmadığı görülmektedir. Cumhurbaşkanlığı Konseyinin düzenlediği, Anayasa'nın Geçici 2. maddesi, Konsey üyelerinin, TBMM üyelerinin haiz bulundukları özlük hakları ile dokunulmazlığa sahip olduklarını belirtmektedir. Buna göre, Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyelerinin, milletvekillerinin sahip bulundukları bütün hak ve yetkilere değil, sadece ,belirtilen ölçüde sınırlanmış bir hak ve yetkiye sahip oldukları açıktır. Ancak bu durum, Anayasa'nın 98. maddesinde yer alan "meclis araştırması" na gidilmesine engel değildir. Anayasa maddesi, meclis araştırmasını, "belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan incelemeden ibaret" görmekte, milletvekilliği gibi bir koşul öngörmemektedir.

Anayasa'nın Geçici 2. maddesinde sözü edilen "dokunulmazlık" ise ayrı bir konudur. Dokunulmazlık konusunun düzenlediği Anayasa'nın 83. maddesi, milletvekillerinin, "meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden...mecliste başka bir karar alınmadıkça bunları meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu" tutulamayacaklarını belirtmektedir. Gene aynı maddeye göre, bir yargısal işlemin yapılması gereken hallerde dokunulmazlığın kaldırılması mümkündür.

Anayasa'nın Geçici 15. maddesinde de, özel bir sorumsuzluk yer almıştır. Bu madde, 12 Eylül 1980 tarihinden ilk genel seçimler sonucu toplanacak TBMM'nin başkanlık divanını oluşturana kadar geçecek süre içinde, Milli Güvenlik Konseyinin her türlü karar ve tasarruflarından dolayı, cezai, mali, hukuki sorumluluk iddialarının ileri sürülemeyeceğini hükme bağlamıştır. Madde, Milli Güvenlik Konseyini bir bütün olarak ele almakta, Konsey üyelerinin teker teker durumlarını, sorumsuzluk kapsamında görmemektedir. Esasen bu madde ile getirilen güvencenin, "devlet işleri"ne ilişkin bir niteliği bulunmalıdır. Örneğin haksız çıkar sağlama türünden bir iddianın, bu sorumsuzluktan yararlanamayacağı açıktır.

Tahsih Şahinkaya hakkındaki durumun açıklığa kavuşabilmesi için, kanımızca bu tür bir soruşturmanın yapılması gerekli bulunmaktadır.

Özal Moskova'da!

GEÇTİĞİMİZ ay içinde Özal'ın Sovyetler Birliği'ne yaptığı gezi basınımızı uzun süre işgal etti. Gezinin başladığı günün ilk değerlendirmeleri, Gorbaçov'un Özal'la görüşüp görüşemeyeceği üzerindeydi. Ve bu merak Özal Ankara'ya ayak basana kadar da sürdü.

Oysa ki, aynen bir şirketin yönetim kurulu başkanı hazırlığıyla Sovyetler Birliği'ne giden Özal için, Gorbaçov'la görüşüp görüşmemek, yalnızca ara seçim öncesinde, "İtibarlılık" anlamındakullanılacak bir malzemeydi. Özal, 150 kişiye ulaşan heyetini oluştururken de, gezi programını hazırlatırken de yalnızca ekonomik ve ticaret görüşme ve pazarlıklara eğilmişti. Gezinin, hazırlanan programında politik hiçbir yan yoktu. Gerçekten de gidildi, ticari anlaşmalar imzalandı, ticaret hacmi artırıldı ve hemen tüm benzer görüşmelerde olduğu gibi, imzalardan sonra yapılan turistik geziyle de yorgunluklar atıldı. Özal, "Samimi söylüyorum, gelmeden önceki birçok önyargım değişti," dedi. Herhalde "yüzü gülen" Sovyet yurttaşları görmüştü.

Buraya kadar herşey olağandı. Ama sonradan ticari geziye çıkan Özal'ın iç siyasi malzeme olarak kullanmayı düşündüğü görüşme gerçekleşmeyince, ortalık toza dumana karıştı. "Evet gezi programında yoktu, Özal da yalnızca ticaret için gitmişti ama, bir başbakanına yapılan bu davranışı Türk halkı uzun süre unutamayacaktı." türü yorumlar yazılmaya başlandı.

Ne var ki, bunlar yazılırken, Özal'ın kullanamadığı malzeme, Özal'a verilmiş oluyordu. "Her tür takdirin üzerinde" bir anlayışla ve milliyetçilikle tam da seçimler öncesinde Özal'ın çevresinde kenetleniliyordu. Burada şunu düşünmek gerekir: Tam seçimden bir hafta önce, Yunanistan'la ilgili bir gelişme olursa, Türk ulusu Başbakanına yapılanı unutmama "bilinciyle" oylarını ANAP'a mı atacaktır? İstenenin bu olmadığı açık, ama vardığı yer ne yazık ki burası.

Barış insanlığın vazgeçilmez temel hakkıdır

GÜNEY GÖNENÇ

DÜNYA BARIŞ Günü olarak 1 Eylül'ün, yani II. Dünya Savaşı'nın başladığı günün seçilmiş olması gerçekten anlamlıdır. 50 milyon insanın ölümüne yol açan, tarihte bir eşi daha görülmemiş bu savaşın her yıldönümünde barış için, yeni bir savaş felaketinin önlenmesi için çabalar yoğunlaştırılıyor. Savaşın kaçınılmaz bir doğa yasası olmadığının, barışın insanlar için vazgeçilmez temel haklardan olduğunun, teknolojinin günümüzde ulaştığı düzey gözönüne alındığında yeni bir savaşın tüm insanlığın yok olması anlamına geldiğinin bilincinde olarak kitleler savaş körükleyicilerine "dur" diyor.

DÜNYA BIÇAK SIRTINDA

ABD'nin 1945'te Hiroşima ve Nagazaki'ye attığı ve 200 bin kişinin anında ölmesine yol açan atom bombaları aslında Dünya Savaşı'nın sonunu değil, Batı'nın dayatmağa kararlı olduğu soğuk savaşın başlangıcını simgeliyordu. Giderek tırmandırılan nükleer silahlanma dünyamızı üstündeki bütün canlılarla birlikte birkaç kez yok edebilecek düzeye erişti. 1975'te Helsinki Konferansı'nda imzalanan Sonuç Belgesi'nin getireceği umulan yumuşama siyasal alandan askeri alana geçirilemedi. Bunun nedeni emperyalist güçlerin ve onlarla içiçe olan silah sanayicilerinin yumuşamayı, işlerine öyle geldiği için, bloklar arasındaki güç dengesine bağlama çabalarıydı. Buna göre, ne kadar çok silahlanılırsa karşı taraf o kadar çok ürkecek ve bu caydırıcı etki barışı sağlayacaktı. Bu tümüyle sakat görüşün sonucu olarak nükleer tırmanma büyüyen boyutlarda sürdürüldü, sürdürülüyor. Günümüzde yalnızca ABD'nin askeri harcamaları yılda yaklaşık 300 milyar dolar tutuyor. Bu, günde 800 milyon dolar ya da dakikada 600 bin dolar demektir. Atom bombası ABD'ye 3 milyar dolara malolmuştu. Reagan'ın uygulamaya kalkıştığı Yıldız Savaşları projesinin nihai maliyetinin 1 trilyon dolara ulaşacağı öngörülüyor.

Giderek, "güç dengesi" kavramının yanısıra, nükleer bir savaşın "yapılabilirliği" ve "kazanılabilirliği" de söz konusu edilir oldu. Bugün ufak bir kazanın, bir bilgisayar hatasının tüm gezegenimizin yok olmasına yol açabileceği bir süper dehşet dengesi üzerinde, gerçek bir "bıçak sırtı"nda duruyor insanlık. Yeni bir savaş, eski savaşlardan tümüyle farklı olacak: Artık bu savaşta kazanan ya da kaybeden taraf olmayacak. Bu koşullar altında "kazanılabilir" bir savaştan söz etmek çılgınlık. Bu çılgınca düşüncenin ABD toplumunda giderek yaygınlaştırılmaya çalışıldığına da tanık oluyoruz. Özellikle gençler arasında bir "nükleer savaş özlemi" yaratılmaya, insanlar savaş düşüncesine alıştırılmaya çalışılıyor. Savaşa övgü düzen şarkılar, bir nükleer savaş sonucunda tüm kötülüklerin odağı olan "karşı taraf'ın yok edilerek rahat bir nefes alındığını, Amerikan uygarlığının yeniden kurulup yükseltildiğini ballandıra ballandıra anlatan romanlar, filimler sürülüp duruyor piyasaya.

TÜRKİYE'NİN "KATKI"SI

Bu silahlanma yarışı içinde Türkiye'nin konumu nedir? ABD'de yayımlanan "Bulletin of Atomic Scientists" (Atom Bilginleri Bülteni) dergisinin Ekim 1985 sayısında çıkan William M. Arkin imzalı makale bu konuda önemli bilgiler içeriyor. Bu makaleden Türkiye'deki dört Türk üssünde (Eskişehir, Mürted, Erhaç ve Balıkesir) ve bir Amerikan üssünde (İncirlik) 500 dolayında nükleer başlık bulundu-

ğunu öğreniyoruz. Bunların"alarm" durumunda olduğu da belirtiliyor yazıda. Yani, uçaklar 24saat boyunca nükleer bombalarla yüklü olarak ve hedeflerini vurmaya hazır durumda bekletiliyorlar. W.M. Arkin ve Richard W. Fieldhouse'ın "Nuclear Battlefields" (Nükleer Savaş Alanları) adlı kitabından alıntı yapan İngiliz "South" (Güney) dergisinin Mart 1986 sayısındaki bir makale bu konuda daha fazla bilgi içeriyor: ABD'nin nükleer başlık yerleştirildiği ülkeler arasında F.Almanya, İngiltere ve İtalya'nın ardından 489 nükleer başlıkla dördüncü durumdayız. Türkiye'yi Yunanistan ve G.Kore izliyor. Makalede Türkiye'nin de "ülkeyi bir nükleer mezarlık haline getirme tehlikesi pahasına" direnmeyi başaramadığı ve "stratejik konumu nedeniyle nükleer yığınağa boğazına kadar battığı" belirtiliyor. Türkiye'de nükleer savaş başlıklarının depolandığı 60 Amerikan "tesisi"nin bulunduğunu (ABD tesislerinin sayısı bakımından dünyada F. Almanya, G.Kore, İngiltere ve Japonya'nın ardından beşinci durumdayız) ve bu tesislerde 5000 Amerikalı personelin görev yaptığını da aynı makaleden öğreniyoruz. Bilindiği gibi NATO, Muş'ta süper boyutlarda yeni bir havalimanı daha inşa ediyor. Muş-Bitlis karayolunun 8. kilometresinde kurulan bu havalimanı gelecek yıl hizmete girecek. Muş'un Tabanlı, Sungur ve Çukurbağ köyleri bu amaçla iki yıl önce metrekaresi 200 liradan istimlak edildi ve köylülere 1 milyar 200 milyon lira ödendi. NATO'nun Muş Havalimanı'nın kurulacağı arazinin toplam alanı 50 bin dönüm.

Bütün NATO ülkeleri içinde askeri harcamaların bütçe içindeki payı açısından Türkiye 1/5 gibi bir oranla rekor durumda. Askeri harcamaların gayrisafi milli hasılaya oranı bakımından ise NATO ülkeleri içinde yüzde 5,0'lık bir oranla Yunanistan (Yüzde 6,6) ve ABD'nin (yüzde 5,9) ardından üçüncü durumdayız. İngiltere, Fransa, Portekiz, F.Almanya ve öteki NATO ülkeleri sırayla Türkiye'yi izliyor. NATO ülkeleri içinde kişi başına düşen milli gelir açısından sonuncu durumda olan Türkiye, ABD'den sonra en kalabalık orduya sahip ülke. 825 bin kişilik askeri gücü ile Türkiye, NATO'nun Avrupa kanadındaki askeri gücün dörtte birine sahip. Türkiye'nin askeri harcamaları ise zaman içinde şöyle bir değişim gösteriyor (TL olarak):

1949	556	milyon
1954	934	milyon
1979	93	milyar
1980	186	milyar
1984	803	milyar
1985	1,2	trilyon

BEŞ YÜZ MİLYONUZ

Şu çağrıyı 500 milyon insan, yani dünya ergen nüfusunun hemen hemen yarısı imzalandı;

"İnsanlığın kitle halinde yok edilmesine yol açacak atom silahlarının kayıtsız şartsız yasaklanmasını talep ediyoruz.

Bu yasağın uygulanmasını güvence altına alacak kesin bir uluslararası denetimin oluşturulmasını talep ediyoruz.

Atom silahlarının hangi ülkeye karşı olursa olsun ilk kullanacak bir hükümetin insanlık suçu işlemiş olacağını ilan ediyor ve savaş suçlusu işlemi görmesini savunuyoruz.

Dünyadaki tüm sağduyu sahibi kişileri bu bildiriyi imzalamaya çağırıyoruz."

Bu çağrı Dünya Barış Konseyi'nin 1950 Stockholm Çağrısı'dır. Buna, Sayın Mahmut Dikerdem'in 1981 Dünya Barış Günü'nde yazdıklarını ekliyorum:

"Bugün de dünya halkları barışa her zamankinden daha büyük bir kararlılıkla sahip çıkıyorlar ve barışı tehlikeye sokan silahlanma yarışına inançla direniyorlarsa bunun nedeni, Barış'ın insanlar için özgürlük, eşitlik gibi vazgeçilmez temel haklardan olduğunu ve barışı savunmanın insanın yaşama hakkını savunma ile eşdeğerlik taşıdığını anlamış bulunmalarıdır. Bunun içindir ki dünyanın her yanında sürdürülen özgürlük, bağımsızlık ve demokrasi savaşımları barış için verilen savaşımla özdeşleşmiştir. Yine bunun içindir ki, hangi siyasal ve sosyal sistemle yönetilirse yönetilsinler, bütün uluslar barış içinde yanyana yaşamanın ve aralarındaki anlaşmazlıkları kuvvete başvurmadan barışçı yollarla çözümlemenin gereğine inanmışlardır. Ve yine bunun içindir ki halklar silahlanma yarışının durdurulmasını, etkin bir denetim altında genel silahsızlanmaya gidilmesini ve yeni silahların yapımının önlenmesini istemektedirler. Bugün dünyada varolan iki sistemin, iki ideolojinin insanlığı felakete sürüklemeden birarada yaşayabilmelerinin parolası "silahlı çatışma" yerine "barış içinde yarışma" dır.

1 Eylül Dünya Barış Günü tüm insanlığa kutlu olsun." ●

Tarihte Bu Ay

14 Eylül 1930, Hitler ve Naziler (NSDAP) yapılan seçimde, oylarını 810 binden 6 milyon 409.600'e çıkardı. Meclisteki sandalye sayısı da 12'den 107'ye yükseldi. Bu sonuçta, tertiple yükseltilen terörün, ekonomik sıkıntıların ve ortak bir cephe oluşturamayan sol güçlerin payı vardı.

1 Eylül 1939, Hitler orduları Polonya'ya girdi. İkinci Dünya Savaşı başladı. Bugün, daha sonraları Dünya Barış Günü olarak kabul edildi.

2 Eylül 1945, Hitler orduları teslim oldular. Kızılordu Berlin'e girdi. İnsanlık 60 milyon ölü ve büyük yıkımlar sonucu elde edilen zaferi ve barışı, "Bir Daha Olmasın" sloganıyla karşıladı.

11 Eylül 1983 Faşist darbenin 10. yılında Şili halkı büyük kitle eylemleriyle demokrasi ve özgürlük isteğini dile getirdi. Mücadeleyi sol güçlerin ortak cephesi Demokratik Halk Cephesi ve başta darbeyi olumlayan Hıristiyan Demokratların da içinde yeraldığı Demokratik Birlik ayrı ayrı yürütüyor.

11 Eylül 1973, Şili'de anayasal düzene karşı, Pinochet'in liderliğini yaptığı bir cunta ayaklandı. Akseri darbe sonucunda Allende öldürüldü. Halk Birliği hükümetine son verildi. Halkın tüm kazanımları geri alındı. Darbenin ardında CIA'nın olduğu açık kanıtlarıyla belirlendi.

4 Eylül 1970, Şili halkı, Halk Birliği adayo Allende'yi Başkan seçti. Allende, Komünist Parti, Sosyalist Parti ve Radikal Parti'nin ortak programına dayanan hükümeti oluşturdu.

2 Eylül 1945, Ho Chi Minh, yarım milyon Vietnamlı önünde "Bağımsızlık Bildirgesini okudu. Demokratik Vietnam Cumhuriyeti, kuzeyde ilan edildi.

Sendikalar ve Barış

Petrol-İş Genel Başkanı Cevdet Selvi

SENDİKAMIZ barış mücadelesini sömürmeye karşı mücadelenin ayrılmaz bir parçası olarak görmektedir. Dolayısıyla barış mücadelesini işçiler için bir ekmek kavgası olarak benimsemektedir. Barış mücadelesi, özellikle iki dünya savaşının yıkıcı etkilerinin ortaya çıkmasıyla ve insanlık için bir utanç vesilesi olmasıyla bütün dünyada yaygınlaşmış, kendisine özellikle emekçi halk kesimlerinden, demokrasi güçlerinden etkin bir destek bulmuştur. İnsanların yoksulluğu pahasına silahlanmaya ayrılan paraların miktarı barışın insanlık için ne kadar gerekli olduğunu açıkça göstermektedir. Sendikamız sömürünün her türüne olduğu gibi, elbette emperyalist sömürüye de karşıdır. Ve bu konuda da gücü ölçüsünde katkıda bulunma çabasındadır. Bu katkı günümüz koşullarında gerek yayın organlarımız, gerekse seminerlerimizde dünya barışını savunmak, barışı gerçekten savunanlarla ABD gibi sözde savunur görünenler arasındaki farklılıkları ortaya koymak, küçük de görünse, bölgesel de görünse, her savaşın altında emperyalist çıkarların yattığını göstermek şeklinde olmaktadır. Önümüze koyduğumuz hedef ülkemizdeki demokrasiyi, tüm kurum ve kurallarıyla işleyen gerçek bir demokrasi haline getirmektir. Bu sağlandığı zaman, kuşkusuz dünya barışına çok önemli bir katkı olacaktır.

Yol-İş Genel Başkanı Bayram Meral

BİZİM devletimizin temelinde, devletin kurucusu Atatürk'ün veciz ifadesinde de belirttiği gibi, yurtta barış, dünyada barış ilkesi yatmaktadır.

Dolayısıyla Türkiye her şeyden evvel herhangi bir büyük devletin maceracı sorumsuz emellerinin aleti olacak bir tutum ve davranış içine girmemeye çok büyük bir özen göstermek zorundadır.

Birleşmiş Milletler Anayasasının başlangıcında "Kalıcı bir barışın ancak Sosyal Adalet temelinde kurulabileceği" önemle vurgulanmıştır.

Bu nedenle, ülkemiz sendikalarının ve üst örgütümüz Türk-İş'in kendilerine barış yılında büyük görevler düştüğünün bilinciyle hareket edeceklerini beklemek herkesin hakkıdır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Genel Merkez binasının girişinde bir Latin Atasözü yazılıdır. "Barış istiyorsan adalet ek" denir. Adaletsiz barış olmaz. Bizim, Türk-İş'in ilkeleri arasında yer alan ve esasen ilk defa ICFTU'nun ortaya attığı ekmek, barış, özgürlük sloganında ifade edilen barış kavramından anladığımız budur. Adaletin olmadığı yerde belki belli bir süre sessizliğin hüküm sürmesi mümkün olabilir, ama bu sessizliğin temelinde yatan barış değil, baskı ve bilinçsizliktir. Baskının ve bilinçsizliğin sürekli olarak varlığını sürdürebileceği de düşünülmemelidir.

TGS Genel Başkanı Oktay Kurtböke

TÜRKİYE Gazeteciler Sendikası olarak biz, insanların barış içinde yaşamalarını uygarlığın temel koşulu olarak kabul etmekteyiz. Barışın korunmadığı dönemlerde gerek kişilerin, gerek toplumların azınlıklarca sömürüldüğü hem geçmişte, hem de günümüzde çeşitli örnekleriyle ortadadır. Dolayısıyla tüm uygar insanların en önemli ve belki de birinci görevi kendi çevresinden başlayarak barışın korunması için çaba göstermesidir.

Biz TGS olarak barışın sürekliliğini, ancak demokrasinin tüm koşullarıyla işlemesinde buluyoruz. Eğer bir ülkede demokrasi tam olarak kurulmuşsa, o evrensel barışa giden ilk adımdır. Eğer demokrasi bir ülkede işlemiyorsa orada barış konsepti (düşüncesi) de yoktur.

TGS, Türkiye'de demokrasinin tam olarak işlemesi için yıllardan beri çaba göstermekte, seminer, panel, ve üye eğitimi gibi ortamlarda, demokrasi ve barış, sendikamızın vazgeçilmez gündem maddesi olarak yerini almaktadır.

Basın-İş Genel Başkanı Ali Ekber Güvenç

1986 YILININ Barış Yılı olarak kabul edilmesi en çok işçi sınıfını memnun etmiştir. Dünya düzleminde hala ırkçılık savaşlarının sürdürüldüğü, vahşi diktatörlerin açıkça halka savaş açtığı bir ortamda barışın ne demek olduğunu çok iyi biliyoruz.

Ülkemizde de 1986 yılı Barış ve Atatürk ödülü NATO eski genel sekreteri olan Joseph Luns'a verilmiştir. Barış adına uygun düşmeyen bir seçim olmuştur.

Bu olumsuz olgu barış adına yeniden gözden geçirilmeli ve doğru olan en kısa zamanda hayata geçirilmelidir.

Barış yılında ülkemizde barıştan yana olanların yargılanması tüm barış yanlılarını üzmektedir. Barışı savunmak aynı zamanda tüm kurum ve kurallarıyla, demokrasiyi öncelikle de düşünme ve örgütlenme özgürlüğünü savunmaktır.

Barış ödülünün Mahmut Dikerdem'e verilmesi bizce en isabetli bir seçimdir. Çünkü yıllarını bu uğurda barış için harcamış bir insan bu ödüle en layık kişidir.

Geniş bir gündem oluşturması için Türk-iş de "Emek Dünyası ve Barış" adlı bir panel veya açık oturum önermeli ya da bizzat kendisi bu etkinliği hayata geçirmelidir.

Hava-İş Genel Başkanı İbrahim Öztürk

BARIŞI sağlamanın ve sürekli kılmanın belirli yolları vardır. Birincisi, küçük yaşta eğitim alanında insan sevgisi, toplum içerisinde

Türk-İş
Genel Başkanı
Şevket Yılmaz

BİRLEŞMİŞ Milletler Teşkilatı tarafından 1986 yılının "Dünya Barış Yılı" olarak ilan edilmesinde temel neden, insanlığın giderek kendisini yokedecek bir savaşlar zinciri içinde bulunması, nükleer enerjisinin insanı yoketmeye yönlendirilmesi ve yıldızlar savaşının gündeme gelmesidir.

Kuşkusuz insanlık için barıştan sözedildiği zaman bu kavram içine ulusal barış da girer. Ancak 1986 Dünya Barış Yılı ile uluslararasında barışın sağlanması hedef alınmıştır.

Türkiye'de barış konusunda, toplumun çeşitli kesimleri arasında sevgi bağını güçlendirecek herhangi bir girişim şöyle dursun, tam aksine kesimler arasında öfke ve kıskanclık yaratacak gelişmelerin boyutları genişlemektedir.

Türk-İş'e gelince...Türk-İş, halkımızın yakından bildiği haksızlıklar karşısında çalışma barışının devamını sağlamıştır. Türkiye'de çalışma barışı bugün devam ediyorsa, bunun tek sebebi işçi kesiminin fedakarlığıdır. Bu fedakarlık nereye kadar sürdürülebilir, onu kestirmek güçtür.

Biz, barış yılında yapılması gerekenlerin başında, Sayın Özal hükümetinin "Ben bildiğimi yaparım" politikasından süratle vazçgeçmesi zorunluluğu geldiğine inanıyoruz.

Büyük kitlelerin sesine kulak tıkamak, bir avuç insanın servetine servet katmakla sosyal barış korunamaz.

Barışı ancak barışa inananlar sürekli kılabilir.

birlikte yaşama, başkalarının hakkına saygı gösterme temel felsefe olarak işlenmeli. Bu asli görev, devlet adına hükümetlere aittir. İkincisi, kişilerin hak ve özgürlüklerini kullanmasını engelleyen yasalar çağdaşlaştırılmalıdır.

Türkiye'de, kısıtlı yasaların kalkması halinde sendika olarak belirli bir tavır koymak mümkündür. Ancak, biliyorsunuz ki ben barış konusunda bir konferans düzenlesem, bunun için harcadığım para benim zimmetimde görünür. Çünkü, yasa maddelerinde yalnızca mesleki konularda eğitim verebilirsin diye kısıtlayıcı bir hüküm bulunmaktadır.

Deri-İş
Genel Başkanı
Yener Kaya

ATATÜRK'ün de belirttiği gibi ve yurtta sulh, cihanda sulh sözcüğüyle ifadesini bulduğu üzere tüm demokratik örgütlerin başlıca amacı mutlak suretle dünya barışının tesis edilmesidir. İşçilerin ekonomik demokratik örgütleri olan sendikalar savaşsız,sömürüsüz bir dünya için mücadele edilmesini kendilerine başlıca amaç edinmelidirler. Günümüzde nükleer silahların bile pervasızca kullanıldığı bir dünyada, barışın ne kadar fazla önem kazandığını bir kez daha vurgulamanın, bu uğurda mücadele eden tüm kişi ve kuruluşların, sendikamız olarak yanlarında olduğumuzu ve bunun asli görevlerimizden olduğuna inanıyoruz.

Sağlık-İş
Genel Başkanı
Mustafa Başoğlu

1986 YILI barış yılı olmasına rağmen ülkemizde özellikle işçi kesiminde hükümetin sürdüregeldiği uygulamalar, işçilerimizin bu yılı da huzur ve barış içinde geçirme imkanı vermemektedir. Bir süreden beri Türk-İş'in işçi sorunlarına çözüm gelmediği nedeniyle düzenlediği miting ve yürüyüşler, işçilerin içinde bulunduğumuz sıkıntıların ve çözüm arayışlarının bundan sonra da sokakta devam edeceğini göstermektedir. Önce kendi ülkemizde barışı sağlamak ve bunun için de hükümetin uygulamalarının değiştirilmesi gerektiği kanısındayım.

Hak-İş
Genel Başkanı
Necati Çelik

SÜPER güçler arasında, uluslaarası ilişkilerde, komşular seviyesinde, ülke içi siyasi ve gayri siyasi kuruluş ve kurumların birbirleriyle münasebetlerinde, insanların kendi aralarında barış olması ve nihayet insanın kendi kendisi ile barış halinde bulunması, insanlık ve medeniyet için en lüzumlu ve vaçgeçilmeyecek önemli ihtiyaçtır. Bütün bu sahalarda barışın korunmasında sendikaların da görevleri vardır, ayrıca sendikalarca çalışma barışının sağlanması ve devam ettirilmesi varlıklarının sebebi ve mevcudiyetlerinin mesnedidir. Sendikalar, çalışma barışına, ülke barışına, uluslararası barışa ancak sendikal hak ve özgürlüklerine tam ve kamil manada asli sahipler olabilmenin mücadelesini barışçı yollardan yaparak hizmette ve katkıda bulunabileceklerdir.

Bugün dünyamızın içinde bulunduğu nükleer savaş ve toptan yokoluş tehlikesi karşısında sendikal hak ve özgürlüklerin yeniden kazanılması ve barış içinde yaşama savaşı verilmesini gerektirecek ortama sokulan ülkemiz sendikacılığı önce ekmeğe, sonra onun katığı barışa ve hepsinden tatlısı, vazgeçilmezi olan özgürlüğe kavuşabilmenin mücadelesini yapmaktadır.

BANKS
Genel Başkanı
Meral Ekim

CUMHURİYETİMİZİN temel felsefesi içinde yurt ve dünya barışı ağırlıklı şekilde yer almıştır.

Biz de bugün insanlığa yaraşan bir barışın özlemi ve beklentisi içindeyiz; o halde barışa nasıl varılır? Birçok ülkenin egemen sınıflarının istediği, "sömürüde uzlaşma" değildir barış. Uzlaşmayla, onların anladığı şekilde bir uzlaşmayla barışa varılamaz. Yurtta da dünyada da barışa, sosyal demokrasi kurularak, insan hakları, temel hak ve özgürlüklere saygınlık ve uygulama kazandırılarak varılabilir. Ancak böylesine bir barış süreklidir, kalıcıdır.

31. sayfada sürüyor...

Konuşanlar: Fuat Uğur-Sebahattin Şen

Bir zamanlar MESS'e karşı direnen işçiler yine aynı işçilerdir!

Sendikalar MESS'e karşı işbirliği olanaklarını yaratmalıdır

ŞEFİK ÇALIK

DAHA ÇOK, işçi sınıfı karşısında aldığı radikal ve uzlaşmaz tavrı ile tanınan MESS (Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası) bağlı işyerlerinde örgütlü bulunan sendikalar arasındaki toplu pazarlık, tüm hızıyla sürüyor. MESS'e bağlı 213 işyerinde 60 bin işçi adına toplu sözleşme yapma konumunda bulunan Türk Metal Sendikası, diğer sendikalardan ayrılığını (ayrıcalığını) belli etmek istercesine, alelacele 27 Mayıs tarihinde toplu sözleşme masasına otururken, Çelik-İş, Özdemir-İş ve Otomobil-İş sendikaları sözleşme görüşmelerine yeni yeni başlıyor ve ısınıyorlar.

İşçi sendikalarının karşısında yine MESS'in dayatmaları ve ilke kararları var: İş gruplandırma sistemi, disiplin kurullarında işverenin etkinliğinin azaltılmaması, sendika temsilcisinin faaliyetlerinin genişletilmemesi, kıdem tazminatı gün sayısının artırılmaması, işyeri değişimi ve fazla çalışmada işçinin onayının baştan alınması, yıllık izin sürelerinin yükseltilmemesi, bunlar arasında sayılabilir. Bu dayatmalar karşısında pek şikayetçi görünmeyen Türk Metal dışındaki tüm sendikalar tepkilerini bir ölçüde belli ediyorlar. Ama 120 işyerinde 30 bin işçi adına Otomobil-İş, 36 işyerinde 3742 işçi adına Çelik-İş ve 18 işyerinde 4500 işçi adına Özdemir-İş'in bu önerilerinde ne denli dayatmacı ve ısrarlı olabilecekleri tartışma konusu

Hükümet politikasını bile etkilediği söylenen MESS'in dayatmalarına boyun mu eğilecek? İşçiler, yine işgüvencesinden yoksun mu bırakılacak? İş gruplandırmasına, grup toplu sözleşmelerine evet mi denilecek? Hepsinden önemlisi, işçi sınıfının sermayeye karşı birliğinin sağlanmasına nesnel koşullar bu denli uygunken daha ne kadar duyarsız kalınacak? Bu bağlamada, sorunlara çözüm getirmek konumunda olan sendikal örgütler ne gibi çalışmalar yaptı? Önlerine sözünü ettiğimiz hedefleri koydu mu?

TOPLU SÖZLEŞMEDE İLKE VE HEDEFLER

MESS karşısında görüşme masasına oturan sendikaların toplu sözleşme taslağının hazırlanmasına işçiler katılabildiklerini söylemek oldukça güç. Öncelikle sendikaların toplu iş sözleşmesi ilke ve hedeflerinden yoksun oldukları, ücret sendikacılığı dışında kalıcı ve işçiler için yaşamsal sayılabilecek hakların bile belirlenmediği, bunların öneminin işçilere kavratılmadığı çok açık. Bunu, sendikaların çok önemli konularda birbirinden farklı taleplerle sözleşme masasına oturmalarından çıkarmak mümkün. Örneğin Türk Metal Başkanı Mustafa Özbek, işçiler arasında yapay ayrımlar yaratan, işçileri işveren karşısında bir bütün olarak varolmaktan alıkoyup birbirine düşüren "iş gruplandırılması ve buna bağlı ücret zammı sisteminden" övgüyle sözediyor. Hatta ileri giderek "iş gruplandırma sisteminin işyeri ayırımı yapılmadan uygulanmasını talep edeceğiz," diyor. Özdemir-İş Sendikası Başkanı Mehmet Aras ise, iş gruplandırma sisteminin yarattığı sakıncaların farkında olmasına karşın, yetkili oldukları işyerlerinde çalışan işçilerin kalifiye olmasını gerekçe göstererek, bu sistemi sürdüren teklifle gittiklerini belirtiyor. Otomobil-İş, bu sisteme baştan karşı.

Bunun dışında görüşmelerde ele alınan konular hep ikinci taleplerle sınırlı kalmaktadır. Türk Metal Başkanı MESS görüşmelerin başlaması sırasında düzenlenen toplantı da yaptığı konuşmada, ibadet yeri ya da işkazasında hayat sigortası gibi işçilerin güncel sorunlarının ötesinde ya da başka biçimde çözümlenmesi gereken taleplerin "ısrarlı savunucusu" olduğunu söylüyor.

Öne çıkarılan bu konuların 1980 sonrasında kaybedilen işçi haklarıyla ilgisini kurmak olanaksız. Türk Metal, disiplin kurullarında işverenin etkinliğinin azaltılması, iç yönetmeğin kaldırılması, işyeri ve iş değişiminin önlenmesi, fazla çalışmanın işçinin onayına bağlanması, işgüvencesinin sağlanması, çalışma sürelerinin düşürülmesi, sendika temsilcisinin faaliyetinin serbestleştirilmesi gibi konularda TİSK'in ve MESS'in ilke kararlarına karşı bir öneri ya da program getirmiyor. Hatta, 1984 yılında dayatılan sözleşme hükümleri, aynen taslak halinde Türk Metal tarafından sunuluyor denebilir.

Diğer sendikalar için de benzer şeyleri söylemek mümkün. Metal işkolunda örgütlü sendikalar, hatta Türk-İş bugüne kadar TİSK'in ve kamu işveren sendikalarının toplu sözleşme ilke kararlarına karşı kendi ilkelerini belirlememişler, bu hedefleri başaracak bir program ve yöntem saptamamışlardır.

Oysa işverenlerin baştan üstünlükleri, kendi çıkarlarını sağlayan toplu sözleşme hükümlerinin hangileri olduğunu ve hangi konularda taviz vermemeleri gerektiğini bilmelerinden geçiyor. 1984 yılında, toplu görüşmelerin başlangıcında açıkladığı gibi işverenlerin ilkeleri bellidir. Hatta bunlara bir yenisinin katıldığı da söylenebilir. MESS Başkanı Bahri Ersöz, MESS-Türk Metal toplu görüşme töreninde yaptığı konuşmasında Amerika'da yapılan bir toplu sözleşme örneğini vermektedir. Bahri Ersöz, ABD'de kriz içindeki sektörlerde, işçi sendikalarının ücret ve sosyal haklarda yüzde 30'a yaklaşan indirimleri ve üç yıl boyunca zam istememeyi kabul ettiklerini belirterek, varolan düzeyin altına inilmesi yolundaki cüretkarlığını gösterebilmektedir.

Toplu sözleşme masasında sendikaların etkinliğini sağlayan ve işçilerin kararlığını gösteren önemli

Otomobil-İş Genel Başkanı İlhan Dalkılıç

Gün: Toplu görüşme öncesinde MESS ile sözleşmeye oturan diğer sendikalarla işbirliği konusunda herhangi bir girişiminiz oldu mu?

Dalkılıç: Olmadı. Çünkü diğer sendikalar MESS ile görüşmeye başladığında Otomobil-İş Olağanüstü Genel Kurul nedeniyle kayyum elindeydi. Bundan sonra birlikte çalışmanın koşularını yaratmak bir hayli zor, çünkü uyuşmazlık konusu olması gereken hükümlerde Türk Metal anlaşmaya sağlamışsa nasıl "gel bundan vazgeç" diyebiliriz. Örneğin biz seyyanen zam istiyoruz. Türk Metal gruplandırma üzerinde prensip anlaşmasına varmış.

Metal işkolunda grup sözleşmeleri iki sendikanın etkinlik alanındadır. Çelik İş ve Özdemir İş aşağı yukarı kamu işyerlerinde örgütlü. Onun için MESS sözleşmelerinde pek fazla etkinlikleri yok.

Gün: Grev aşamasında böyle bir çağrı sözkonusu olabilir mi?

Dalkılıç: Tabi ki grev aşamasında böyle bir dayanışma çağrısının yapılması gerekir. Zannediyorum bu işin gereksiz neticelenmesi pek mümkün görünmüyor. Çünkü MESS'in bu uzlaşmaz tutumu, amaç maddesinin bile kabul edilmesi bizi bu düşünceye yöneltiyor.

Gün: TİS görüşmesi sırasında ortak davranış sağlanırsa, görüşmelerin bundan sonrasına etki etmez mi?

Dalkılıç: Bu sendikaların samimiyetine bağlı henüz böyle bir samimiyet yok. Bunu hiçbir sendikadan görmedik. Görürsek ortak çalışmanın, ortak tavır olmanın eylem birliği yapmanın yararları çok daha fazla olacaktır. Bu demeçlerle olmaz. Gelirler otururuz,nasıl 1980'den evvel işkolundaki kurulu sendikalarla eylem birliği yapmışsak biz şimdi de buna varız. İşçi hakları için herzaman birlikten yanayız. 1980 öncesinde de eylem birlikleri çağrılarla kurulmadı. Gel oturalım konuşalım denildi. Gazetelerde demeç vermek değil, işin icraatına girmek gerek.

Çelik-İş Genel Başkanı Mehmet Kurtalan

Gün: Sendikalar arasında MESS'e karşı ortak mücadelenin yaratılması konusunda sendikanızın girişimleri oldu mu?

Kurtalan: Biz diğer sendikalara bu konuda çağrı yaptık. Ancak bugüne kadar Türk-Metal MESS sözleşme masasına bugüne kadar önceden oturmayı yeğlemiştir. Bunun tek sebebi, ücret politikası ve diğer hak sisteminin bu sendikayla birlikte saptanarak, diğer sendikalara bunun dayatılmasıdır. Toplu görüşme masasında MESS, "biz bunu bilmem kaç sendikaya kabul ettirdik, değişiklik mümkün olamaz" diyor. Geçtiğimiz dönemde bunu gördük ve metal işkolunda kurulu sendikalara genel yönetim kurulu kararıyla yakın bir zamanda yazılı bir şekilde çağrı yaptık. Tarih itibariyle hatırlıyamıyorum ancak mayıs ayı olabilir. 1984 yılında 14 Temmuz'da çağrı yaptığımızı hatırlıyorum.

Özdemir-İş Genel Başkanı Mehmet Aras

Gün: Metal işkolundaki sendikalarla MESS'e karşı iş ve güç birliği sağlanması konusunda girişimleriniz oldu mu? Sendikaların ayrı ayrı görüşme masasına oturmaları başarıyı etkileyecek mi?

Aras: Başarı ancak kollektif mücadele verilirse mümkün olabilir. Biz geçen dönem işkolundaki tüm sendikalara Otomobil-İş'e, Çelik-İş'e, Türk Metal'e noterden tebligatta bulunduk. Gelin başkanlar olarak bu işin mücadelesini beraber verelim, gelin biraraya gelelim, dedik. Bu kez onlardan bekledim. Cevap veren olmadı.

Kollektif mücadele yürütülürse işçi hakları geri muhakkak alınabilir. Bizim işyerlerimiz çoğunlukla kamu sektöründeki işyerleri İskenderun Demir Çelik, Karabük, Kırıkkale gibi işyerlerinde örgütlü diğer sendikalarla bazı ilkelerde anlaşabilseydik, zorlama imkansız olabilirdi. Ne hikmetse yanaşmıyorlar.

bir husus toplu iş sözleşmelerinin hazırlanma biçimidir. Sendika yönetimi, ilke ve hedeflerini, bu toplu iş sözleşmesinin görüşülmesi sırasında ısrarla savunması gereken konuları, tabanla tartışmazsa ve önemini kavratmazsa, bu sendikanın uyuşmazlık sürecine hazırladığı söylenemez. Ayrıca işçilerin katılımıyla oluşturulan toplu iş sözleşme taslağına işçilerin sahip çıkarak greve bir bütün olarak katılabilmesi daha da kolaydır. Tabanın sendikal faaliyete katılımından ürken ve dolayısıyla kapalı kapılar ardında toplu iş sözleşmesi hazırlayan sendika yönetimlerinin, bu süreçte başarı ummaları zaten sözkonusu değildir.

MESS karşısındaki sendikalardan Otomobil-İş, toplu iş sözleşmesi taslağının tabanın seçtiği temsilcilerle tartışılarak belirlendiğini söylemesine karşın sendikanın kayyım elinde olmasından ötürü, bunun istenen biçimde gerçekleştiği pek söylenemez. Özdemir-İş ise, toplu iş sözleşmelerinin şube yöneticileri ve temsilcilerle tartışılarak hazırlandığını ileri sürmektedir.

İşçiler toplu sözleşme taslağının hazırlanması ve görüşmeler sırasında greve kadar varacak bir mücadele bilincinin oluşturulmadığı, bu yolda gereken eğitimin verilmediği, 1980 sonrasının işçiler üzerindeki baskı dolu izlerinin silinmediği ortada. Ancak sözleşme görüşmeleri döneminde de bu tür eksikliklerin giderilebilmesi mümkün. Sendikaların, grev kısıtlamalarını öne çıkartıp bu yasakların ardına sığınarak baştan teslim olmaları, grevin başarısında belirleyici bir rol oynayacaktır. Hazırlıksız devam eden görüşmeler sonunda çıkan uyuşmazlıkta, işçilerin bütünüyle greve çıkmasının sağlanması ve grev sırasında belli özverilerin istenmesi ancak yukarıda sözünü ettiğimiz çalışmaların gerçekleştirilmesiyle sağlanabilir.

İŞKOLUNDA İŞBİRLİĞİ OLANAKLARININ YARATILMASI

MESS'e karşı mücadelenin başarısını belirleyen bir diğer ve en önemli konu, sendikaların aynı ilkeler, aynı ücret artışı ve aynı hedeflerle bir bütün olarak toplu görüşmelere oturabilmeleridir. Böylesi bir yaklaşımın sendikal alanda önemli sonuçlar getireceği açık olmasına karşın, toplu sözleşme taslaklarının hazırlanmasında ve görüşmeler arasında sendikalar arasında hiçbir temas yapılmamış, hatta Türk Metal Sendikası yetki belgesi kesinleşmeden, diğer sendikalardan önce görüşme masasına oturmuştur.

Bunun nedenleri bazı sendikaların yönetimlerinin sınıf çıkarlarını savunanlar yerine işverenlerle, onların çıkarları doğrultusunda anlaşma zemini arayanlar tarafından işgal edilmiş olmasıdır. Buna, politik görüşlerin, sendikanın ve işçi sınıfının çıkarları üstüne konulması gibi yanlış bir anlayış da eklendiğinde, işbirliği yerine ayrılıklar, eskisi gibi sürmektedir. 1980 öncesinde MESS'e karşı iş ve güç birliğini başarıyla gerçekleştiren metal işçileri bugün bu birliği oluşturamamaktadırlar. Sendikaların bu yönde girişimde bulunduğu da pek açık değil. Özdemir-İş

31. sayfada sürüyor...

Uluslararası Demokratik Hukukçular Birliği Temsilcisi Mireille Salmon

"İnsanların siyasal düşünceleri yüzünden hapis cezasına çarptırılmaları yüz kızartıcı..."

Dört yıldır süren Türkiye Komünist Partisi İstanbul Davası, 29 temmuz 1986 günlü duruşmada sonuçlandı. 10 Eylül 1920'de kurulan Türkiye Komünist Partisi'nin yöneticisi ya da üyesi oldukları iddia edilen 120 sanıktan 40'ı hakkında beraat, 74'ü hakkında 4 ay ile 15 yıl arasında değişen ağır hapis cezaları verildi.

29 Temmuz günü yapılan TKP İstanbul Davası Duruşması'nı, Uluslararası Demokratik Hukukçular Birliği adına izlemek üzere ülkemize gelen Belçika Brüksel Barosu avukatlarından Mireille Salmon'la, ülkemizde bulunduğu günlerde dergimiz için bir konuşma yaptık. Duruşmayı izledikten sonra ülkesine dönen M. Salmon'la yaptığımız konuşmayı aşağıda veriyoruz.

GÜN: Ülkemize ilk kez mi geliyorsunuz?

Salmon: Hayır. 1979 yılında, öğrenci iken ülkenize gelmiş ve İstanbul, Bursa, Antalya, İzmir'de içinde olmak üzere değişik kentlerde bir ay kadar tatil yapmıştım.

Gün: İlk anda gözünüze çarpan bir değişik var mı?

Salmon: O gelişimde havalar daha sıcaktı.

GÜN: Siyasal olarak mı?

Salmon: Siyasal olarak da elbette. Ardından Eylül soğuğu geldi herhalde.

GÜN: Sayın Salmon, bugün izlediğiniz duruşmada TKP İstanbul davası hakkında karar açıklandı. Duruşma ve karar konusundaki izlenimlerinizi öğrenebilir miyiz?

Salmon: Herşeyden önce bir Avrupalı olarak insanların görüş ve düşünceleri dolayısıyla, düşünceleri etrafında örgütlenmeleri dolayısıyla sanık sandalyesine oturtulmalarını anlamak, bunu kabul etmek benim için olanaklı değildir. Bir hukukçu olarak, ceza davalarına da giren bir avukat olarak, insanların yalnızca bir siyasal örgüte katıldıkları ya da yönettikleri gerekçesiyle onbeş yılı bulan hapis cezalarına çarptırıldıklarını görmek, 20. yüzyılın son çeyreğinde insanlık ailesinin bir üyesi olarak yüzümü kızarttı. Siyasal kanaatleri nedeniyle işkencelere maruz kaldıklarını, kimileriyle yüzyüze yaptığım görüşmeler sırasında öğrendiğim bu dava sanıklarından hiçbiri, herhangi bir Avrupa ülkesinde yargı önüne çıkarılamaz. Çünkü bu ülkelerin hiçbirinde komünist partisine üye olmak gibi bir suç, Ceza Yasanızdaki 141-142. maddeler gibi maddeler artık yoktur. Avrupa topluluğuna üyelik eşiğine gelmiş ülkenizde hala böylesi davaların açılması, Ceza Yasası'nda böylesi maddelerin bulunması, demokrasi ve insan hakları yanlısı bir insan için kabul edilemez. Nitekim duruşmadan sonra görüştüğüm İstanbul Barosu Başkanı Prof. Sulhi Tekinay da, kendisinin, kişi olarak böylesi davaların açılmasına karşı olduğunu belirtti. Bu arada 29 Temmuz'da Selimiye'deki duruşmayı izlemem konusunda İstanbul Barosu'nun aracılığına ve yardımlarına da teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

GÜN: Ülkemize gelmeden önce süregiden davalar hakkında bilginiz var mıydı?

Salmon: Üyesi bulunduğum ve bir temsilcisi olarak 29 Temmuz günü TKP Duruşması'nı izlediğim Uluslararası Demokrat Hukukçular Birliği, ülkenizdeki siyasal davaları izlemek üzere daha önce de temsilciler göndermişti. Bu meslektaşlarım, izledikleri Barış Komitesi Davası, DİSK davası gibi davalara ilişkin Birliğimize rapor vermişlerdi; bu raporlar sayesinde kimi davalar hakkında bir fikrim vardı. Öte yandan, Belçika da içinde olmak üzere, Avrupa ülkelerinde bulunan Türkiyeli siyasal sürgünlerin yayınlarından kimilerini, bu arada işkenceler ve insan hakları ihlallerine ilişkin çıkardıkları bültenleri de okudum. Bu nedenle gerek yargılamalar, gerekse soruşturma süreçleri hakkında az-çok bir bilgim vardı.

GÜN: Bu bilgiler ışığında mahkeme heyetinin bugün açıkladığı kararı değerlendirdiniz mi?

Salmon: Karar birçok bakımdan ilginç. Ancak bizim ülkemizde, sanırım sizinkinde de, süregitmekte olan bir dava hakkında görüş bildirmek suç oluşturur. Bu nedenle ayrıntılı bir değerlendirme yapmam olanaklı değil. Bununla birlikte çarpıcı bulduğum bir kaç noktaya işaret etmeden geçemeyeceğim. Herşeyden önce aklanan sanıklar arasında 32 ay tutuklu kalmış insanların bulunması, tutuklama kurumunun ne denli isabetsiz kullanılabildiğinin dikkate değer bir örneğidir. Cezalandırılan sanıkların büyük çoğunluğunun tutuklu kaldıkları sürelerin aldıkları cezayı aşması da, tutuklamanın amacını aşarak bir ceza uygulamasına dönüştüğünün oldukça somut bir göstergesidir. Bütün bunların ötesinde, sanıkların emniyet makamlarındaki sorgu tutanakları delil sayılarak ve yalnızca böylesi bir delile dayanılarak cezalandırılmaları da, bir hukukçu için kabul edilebilir bir durum değildir. Ülkenizde, özellikle geçtiğimiz altı yıl içinde emniyet sorgulamalarının işkence altında yürütüldüğü artık bizler için bile bir sır olmaktan çıkmıştır. Nitekim bu dava nedeniyle sorgulanan Mustafa Hayrullahoğlu'nun polisce işkenceyle öldürüldüğü mahkeme kararıyla doğrulanmış bir gerçektir. Aynı polislerin bu davanın diğer sanıklarına işkence yapmadıklarını kabul etmek için ise hiçbir geçerli neden yoktur.

GÜN: Birliğinizin ve sizin Türkiye'deki insan hakları konusunda kaygılar taşıdığı günlük basında da yer aldı. Bu konudaki görüşlerinizi biraz daha yakından öğrenebilir miyiz?

Salmon: Önce mesleki dayanışma göstermeme izin veriniz. Bildiğiniz gibi Barış Komitesi hakkında

açılan bir davada savunma makamında bulunan 15 meslektaşımız, aynı dernekle ilgili olarak açılan 2. davada sanık durumuna getirildiler. Böylece savunma görevlerini, müvekkillerinin haklarını koruma görevlerini yerine getiremez duruma düştüler. Dahası az daha mesleklerini yürütmeleri engellenecekti. Uluslararası Demokrat Hukukçular Birliği, meslektaşlarımız üzerindeki uygulamalar konusunda hassas ve ne yazık ki kaygılıdır. Bu kaygısını da gösterdiği ve göstereceği dayanışmayla bir ölçüde gidermeye özen göstermektedir. Kararını dinlediğim TKP davasında da kimi meslektaşlarımın cezalandırılmış olmalarını görmem, bu kaygılarımızın boş olmadığını ne yazık ki ortaya koymaktadır. Barışçılar, sendikacılar hakkında süregiden davalar, kimi gazeteci, yazar ve düşün adamlarının sürekli kovuşturmaya uğrayıp cezalandırılmaları, bütün bunlar ülkenizde insan haklarının eksiksiz uygulanması konusunu sürekli diri tutmaktadır.

süregiden davalar, kimi gazeteci, yazar ve düşün adamlarının sürekli kovuşturmaya uğrayıp cezalandırılmaları, bütün bunlar ülkenizde insan haklarının eksiksiz uygulanması konusunu sürekli diri tutmaktadır.

Öte yandan ülkenizde kaldığım süre içinde islamcı hareketin kimi temsilcileriyle de görüşme olanağı buldum. Kendilerinin inançları nedeniyle soruşturmaya uğradıklarını ve cezalandırıldıklarını öğrendim. İnançlarını, görüşlerini benimseyip benimsememek bir yana, insanların inanç ve vicdan özgürlüğünün bulunmaması, bu özgürlüğün diğer özgürlükler gibi eksiksiz kullanılmaması kabul edilebilir bir durum değildir. Ceza Yasanızda bulunan 163. maddenin, tıpkı 141-142. maddeler gibi insanları düşünceleri, inançları nedeniyle cezalandırmaya dönük olduğunu öğrenmek beni şaşırtmadı desem doğru olmaz. Bu arada görüştüğüm İslamcılar'ın 141-142 ve 163. maddelere karşı olduklarını ama, sorunun demokrasinin yerleştirilmesi olduğunu vurgulamaları, ülkenizde varolan rejime karşı kesimlerin çeşitliliğini ve genişliğinin bir ifadesi oldu sanırım.

GÜN: Ülkenizde demokrat hukukçuların karşılaştıkları zorluklar var mı?

Salmon: Son yıllarda, 1980'li yıllarda özellikle Belçika, Fransa, F.Almanya ve İtalya'nın da içinde olduğu bir dizi Avrupa ülkesinde hukuk sisteminde belirgin bir antidemokratik tutum dikkat çekmektedir. Birliğimizin de özenle üzerine yürümeye çalıştığı bu insan haklarına aykırı tutum ve davranışlarda terör olayları ve uyuşturucu madde kaçakçılığı gerekçe yapılmaktadır. Reagan'ın ABD Başkanı olmasıyla birlikte, Belçika'da içinde, Avrupa ülkelerinde güçlenen sağ kesim, II. Dünya Savaşı'nın kötü anılarını canlandıran bir yaklaşımla itirafçılığa prim veren bir tutum içine girerek bunu kurumsallaştırmaya çalışmakta, yanısıra aynı gerekçelerle insan haklarının en temelleri konusunda kimi sınırlamalar getirmeye çalışmaktadır. İtirafçıların cezalarında büyük indirimler yapılması, kimi sanıkların başka insanları delilsiz olarak suçlamalarına yolaçmakta ve gitgide bu suçlamalar mahkeme heyetlerince dikkate değer bulunmaya başlanmaktadır. Öte yandan avukatların müvekkilleriyle görüşmeleri gizlice dinlenme yoluna gidilmekte, böylece savunma hakkı kabaca çiğnenmeye başlamaktadır.

GÜN: Sözünüzü kesme pahasına da olsa belirtmeden geçemeyeceğiz. Ülkemizde avukatın müvekkiliyle yaptığı konuşma delil olarak dosyaya konulmakta, iddianamelerde yeralmaktadır.

Salmon: Evet, ne yazık ki meslekdaşlarımdan bu durumu da öğrendim. Onlara Belçika'daki bir davayı anlattım; izin verirseniz size de aktarayım. Ülkemizde avukatın müvekkiliyle konuşmasını dinlemek yasaktır ve böyle bir dinleme ve kayıt yapılırsa mahkemeye delil olarak getirilemez. Geçtiğimiz yıl bir meslekdaşımız müvekkilinin cezaevinde kaçmasına yardımcı olduğu gerekçesiyle tutuklandı sekiz ay kadar cezaevinde kaldı. Savcının tutuklama konusundaki istemi böylesi bir gizli dinlemede edindiği izlenimlere dayanıyordu. Fakat bu izlenim dışında bir kanıt olmadığından, gizli yapılan kayıt da mahkemeye kanıt olarak sunulmadığından meslekdaşımız aklandı ve aldığı yüklü tazminatla şimdi savcıların usulsüz uygulamalarını saptayıp dava açmakla uğraşıyor. Kısacası söyleyecek olursam, ülkenizdeki boyutlarda olmasa da Avrupa ülkelerinde de insan hakları ciddi tehdit altında bulunmakta ve tüm demokratların uyanık bekçiliğine gereksinim duymaktadır. Eşit ve özgür bir toplum yaratmanın kolay olmadığı zaten açık değil mi? ●

Kulvar dışında sürdürülen koşu

MURAT GÜNER

"Hakkındaki bu yargılar da gösteriyor ki, Aybar hem yolunda ilerliyor, hem de "başarılı" oluyor. "İdeolojik bağımsızlık" adına sosyalizmin bilimsel temellerinden uzaklaşmak, karşı tarafa rampa etmekle sonuçlanıyor. İşçi sınıfı için ideolojik bağımsızlığın içeriğinin burjuvaziden ve onun her türlü ideolojisinden bağımsızlık olduğu unutulunca, sınıf hareketinin uluslararası yanına karşı cephe alınıyor.

1973 YILINDAYIZ. 12 Mart sonrasında Türkiye İşçi Partisi kapatılmış, Genel Başkan Behice Boran ve diğer yöneticilere 15 yıla varan mahkumiyet kararları verilmiştir ve özgürlüklerinden yoksundurlar. Toplumun gündemindeki tartışmaların odak noktasını demokrasi sorunu oluşturmaktadır. Bu tartışmaların bir alanı da işçi sınıfının politik örgütü konusudur. Ankara'da yayınlanan bir günlük gazete bu konuya yakından ilgi göstermektedir. Ne ki bu ilgi bir tercihi de içerdiği için Türkiye İşçi Partisi yöneticilerinin Aybar'ın görüşleri doğrultusunda suçlanmaları ile sonuçlanmaktadır. Behice Boran ve arkadaşları açıkça "Moskova yanlısı" ve "Bürokratik Sosyalistler" olarak nitelenmektedir.

Şimdi 1986 ve geçtiğimiz Şubat ayı Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşunun 25. yılı idi. Türkiye İşçi Partisi yine kapatılmış bulunuyor. Yöneticilerinin bir bölümü 12 seneye kadar varan cezalara çarptırıldılar. Yüzlerce üyesi hakkında yargılama ve soruşturmalar hala devam ediyor. Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran bu kere yurt dışında. Demokrasi tartışması yine toplumun gündeminde. Ve yine parti sorunu tartışılmaya başlanıyor. Ve bir kere daha M.Ali Aybar kendine özgü sosyalizm anlayışıyla, Türkiye İşçi Partisi yöneticilerini yargılayarak mahkum etmeye girişiyor.

Cumhuriyet gazetesi yazarı Mumcu, Aybar ile, görüşleri ve yeni bir sosyalist parti kurma girişimleri üzerinde de duran, ancak büyük bölümünde Türkiye İşçi Partisi tarihi üzerinde durulan bir konuşma yapmış ve bu gazetede yayınlamıştı. Bu konuşma geçtiğimiz ay içinde, "Bağımsızlık ve Sosyalizm" adıyla da kitap olarak yayınlandı. Gerek gazetede yayınlanırken, gerekse de kitap olarak toplandığında kimi tartışmalara kaynak oluşturan, göndermeler yapılan bu konuşmada, kendine özgü sosyalizmini anlatmak için yaptığı kimi değerlendirmeler ve iddialar üzerinde durmanın, süren tartışmalar için yararlı ve gerekli olduğuna inanıyoruz.

* * *

AYBAR, kendisi ile partı arasında 1968'de ortaya çıkan anlaşmazlığın nedenini bazı kişilerin partinin "rotasını değiştirme" amaçlarına bağlıyor. Ona bakılırsa, kendisinin bilimsel sosyalizmden saptığının belirtilmesi bunun kanıtıdır.

Hemen belirtelim ki, Türkiye İşçi Partisi'nin o yıllarda "rota değişikliği" girişimleri ile karşı karşıya kaldığı bir gerçektir. Bir kere, gerek teorik, gerekse pratik olarak küçük burjuva radikalizminden etkilenen MDD'cilik böyle bir girişimdi. Bu girişim, esas olarak parti dışında oluştu. MDD'ciliğin parti dışı özelliği hem teorik ve politik önerilerinden, hem de parti içinde etkinlik sağlamak için kullandığı yöntemlerden kaynaklanıyordu. Partinin çözmek zorunda olduğu sorun, bir bakıma, açıktı. Bu nedenle de kimi yerel örgütlerde etkinlik kazanması MDD'ciliği güçlendireceği yerde tam tersi sonuçlar veriyor, "ele geçirilen' örgütlerin kapısına kilit vurmakla sonuçlanan "parti pratiği" MDD'ciliğin partiye yabancı özelliğini üyeler gözönünde iyice açığa çıkarıyordu.

Sonra, 1968'de parti içinde ortaya çıkan ve Aybar'ın taraf olduğu anlaşmazlıkta da Türkiye İşçi Partisi'nin bir diğer "rota değişikliği" girişimi ile daha karşı karşıya kaldığı gerçektir. Bununla beraber, bu rota değişikliği girişiminin, parti tabanınca MDD'cilikle aynı açıklık kabullenilmesi, en azından başlangıçta, kimi zorluklar taşıyordu. Her şeyden önce sorun Genel Merkez'de ortaya çıkmış ve genel başkan ile en yakın çalışma arkadaşlarını karşı karşıya getirmişti. Bu durum parti tabanında bölünme kaygısı yaratıyor, aynı kaygı, gerçekte parti'nin rotasını değiştirme girişimini önlemeye çalışanlar tarafından da duyuluyordu. Bugün Aybar'ın da belirttiği gibi, konuşmalarında özellikle yaptığı bazı vurgulamalardan vazgeçmesini sağlamayı amaçlayan görüşmeler bu kaygıyla yapılıyordu. Ne ki, tüzükteki genel başkan yetkilerini kötüye kullanan Aybar, kişisel görüşlerini açıklamakta diretiyor ve sorun partinin yetkili kurullarına getirilmek zorunda kalınıyordu.

1968 sonuna doğru yapılan 3.Büyük Kongre ile 2.Olağanüstü Büyük Kongre ve Aybar'ın Genel Başkanlıktan istifa etmesi ile sonuçlanan 1969 sonuna kadar uzanan dönem, partinin karşı karşıya olduğu "rota değişikliği" girişiminin içyüzünün açığa çıkmasına yeterli oldu. Sosyalizmin bilimsel karakterini reddeden yaklaşımlar, Türkiye'nin sorunlarının çözümlenmesini ve sosyalizm yolunda yürümesini sınıfsal içeriğinden soyutlanmış bir "özgürlük" sorununun çözümüne bağlı kılan ütopik önermeler olarak somutlanıyordu. Sosyalist politikanın sınıfsallığının yerine popülizm konuyordu. Örneğin, 1969 seçimleri öncesinde Trakyalı köy emekçilerine sosyalizmi benimsetmeye, kurandan ayetler okuyarak çalışmak bir rastlantı değildi. Aybar partiye "rota değişikliği"ni dayatmakta kesinlikle kararlıydı. Bunun için biçimsel değişiklikler de

amaçlanıyordu. İşçi-köylü birliğini simgeleyen Çark-Başak'lı parti amblemi o günlerde terk ediliyordu. (Çark-Başak'lı parti amblemine, MDD'cilik ile bilimselliği ve sınıfsallığı reddeden popülist sapmanın kesin olarak yenilgiye uğratıldığı, "rota değişikliği" girişimlerinin boşa çıkartıldığı ve partinin rotasında ilerleyeceği 4. Büyük Kongreden sonra tekrar dönülmüştü.)

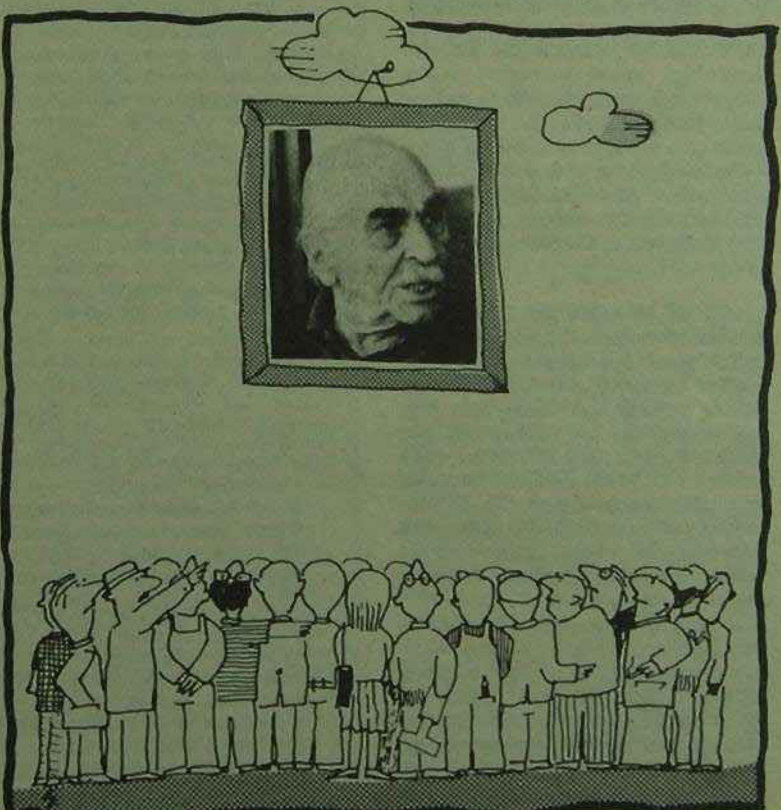
AYBAR DEMOKRASİ DEYİNCE NE ANLIYOR?

Sosyalist Devrim Partisi Başkanı Aybar bugün: "Demokrasi deyince burjuva demokrasisini anlamak gerekir, bugün dünyada **uygulamada** başka bir demokrasi yok" diye konuşuyor. (Yeni Gündem, Sayı 40) Yine Sosyalist Devrim Partisi'nin genel sekreteri Aydın Köymen'e inanırsanız,"burjuva demokrasisi" Sovyetler Birliği'ndeki bugünkü duruma göre "gerilik bir yana, çok ama çok ileri bir tarihi kategoridir." (Yeni Gündem, Sayı 29) 1970 öncesinde söylenenler elbette buraya kadar uzanmıyordu. Sosyalizmin ulusal koşullarda ve toplumların tarihsel, toplumsal, kültürel vb. özelliklerine göre bürünebileceği renkler, alabileceği biçimler, onun genel yasalarının karşısına çıkarılıyor ve evrensel geçerlikte olan bu yasalar yok sayılıyordu. Çağımızın sosyalizmi, bilimsel ve reel bir olgudur. Bunlara göz yummanın ve sosyalizmin bilimsel karekterini henüz kazanmadığı 150 yıl öncesinin hayalci sosyalizmini seslendirmenin; böylesi bir "rota değişikliği" ni partiye dayatmanın ne parti rotası ne de bu rotanın partililerin gönlünde yaşayan doğrultusu ile bağdaşması olanaklı değildi.

"Aybar Uğur Mumcu ile yaptığı söyleşide 12 Mart'çıların Erim hükümetine güvenoyu vermesini şöyle açıklıyor: "Nihat Erim senatoda Anayasayı ben değiştirmeye değil,tastamam uygulamaya geldim, uygulayacağım demişti. İnanmıştım. Güvenoyu verdim. Sonra değişti."

Mumcu ile yaptığı görüşmede söylediğinin tersine, kendine özgü sosyalizmini ve buna dayanan vurgulamaları partinin yetkili kurullarında görüşmeden, tepeden inme ve kişisel olarak açıklamaya başlayan, yalnızca Aybar'ın kendisi olmuştur. Çünkü Uğur Mumcu'ya yaptığı açıklamalardan da anlaşılmaktadır ki, konu partinin en üst kurallarının gündemine, Aybar sosyalizme ilişkin kendi yorumlarını açıklamaya başlamadan önce değil, sonra girmiştir. Bu süre içinde Aybar genel başkanın tüzükteki "demeç verme" yetkisini kullanarak partinin sosyalizm anlayışını yorumlamaya devam etmiştir.

Aybar yalnız gerçekleri ters yüz etmekle kalmıyor, daha da ileri gidiyor. Kendisi ile parti arasında ortaya çıkan anlaşmazlığı "senaryo" larla gerçeklendirmeye girişiyor. "Türkiye aynı stratejik nedenler dolayısıyla, Sovyetler Birliği için de aynı derecede önemlidir. O da Türkiye'de solun kendi doğrultusunda bir sol haline gelmesini ve güçlenmesini ister. Bu, bir yandan Türkiye'de demokrasinin sürdürülmesini, bir yandan da, silahlı eylemlerin yaygınlaşmasını, bir iç savaşa dönüşmesini ve doğu sorununun da mihraklardan biri haline gelmesini gerektiriyordu. TİP'in "leninist modelde" bir parti haline gelmesi, bunun için de Türkiye'ye özgü bağımsız sosyalizmi savunan yöneticilerin yerini Leninist bir kadronun alması Sovyetler'i herhalde sevindirirdi."

Sosyalistler, yıllardır dinledikleri bu "senaryo" yu, şimdi ne yazık ki, bir de Aybar'ın ağzından ve onun yorumuyla dinlemek zorunda kalıyorlar.

AYBAR SOSYALİZMİ VE ORTANIN SOLUNDAKİ "DAYATTIĞI ZARURET"

Aybar, kendine özgü sosyalizminin "teorik bir zaruret olduğunu iddia ediyor. 1968'lerde yaptığı vurgulamalar için ona göre, ayrıca, "politik bir zaruret de var" dır. Aybar diyor ki, "Halk partisi o zaman "ortanın sol" una geçmiş ve ortanın soluyla bizim solumuz arasındaki sınırı belirtmek için o da, her vesile ile TİP'in savunduğu sosyalizmin, yurt dışında kuzey komşumuzun sosyalizmi olduğunu ima ediyor. Hatta bazen de açıkça söylüyordu.

Aybar'ı 1968'lerde partinin "rotasını değiştirmeye" yönelten faktörlerden birinin de böylesi bir "politik zaruret" telaşı olduğu anlaşılıyor. Ve M.Ali Aybar o günlerden beri "Teorik zaruret ve

politik zaruret" yolunda durmadan ilerliyor. MHPyöneticilerindenTaha Akyol'a göre, "Mehmet Ali Aybar, Sovyet çigisine şiddetle karşı çıkan, Leninizmi faşizm kadar olumsuz bulan bir radikal sosyalisttir." (Tercüman, 5 Kasım 1985)

Hakkındaki bu yargılar da gösteriyor ki, Aybar hem yolunda ilerliyor, hem de "başarılı" oluyor. "İdeolojik bağımsızlık" adına sosyalizmin bilimsel temellerinden uzaklaşmak, karşı tarafa rampa etmekle sonuçlanıyor. İşçi sınıfı için ideolojik bağımsızlığın içeriğinin burjuvaziden ve onun her türlü ideolojisinden bağımsızlık olduğu unutulunca, sınıf hareketinin uluslararası yanına karşı cephe alınıyor.

Aybar 1969 Kasım'ında genel başkanlıktan istifa ettiğinde parti liderliği işlevini yerine getiremez ve üstelik Genel Yönetim Kurulu toplantı yapamaz hale sokulmak isteniyordu. Parti bu bunalımı aşmasını bilerek, 4. Büyük Kongreye ulaşmayı başardı. Yerel kongreler MDD'cilikle yoğun bir ideolojik ve politik mücadele yürütülerek gerçekleştiriliyordu. MDD'ciler etkin oldukları yerel örgütlerde yaptıklarını 4. Büyük Kongre sırasında da yineliyorlar ve kongreye katılmak yerine ayrı bir salonda toplantı yapmayı yeğliyorlardı. 4. Büyük Kongre Türkiye İşçi Partisi için nitel bir atılımın kilometre taşlarından biri olacaktı.

4. Büyük Kongre'den sonra Aybar "faşizmin ayak seslerinin geldiğini söyleyerek, yerel kongrelerin yenilenmesini, Kongre kararlarının uygulanmasının durdurulmasını istedi. Gerçekten de ülkenin üzerinde kara bulutlar dolaşmaya başlamıştı. 4. Büyük Kongre 12 Mart Muhtırasından sadece 4.5 ay önce yapılmıştı. Parti bu 4.5 aylık süre içinde, Kongre'de aldığı kararlar ve yaptığı değerlendirmeler ışığında bir yandan örgütlerini hızla toparlamaya çalışıyor, bir yandan da yurt çapında "Faşizme Hayır" kampanyası yürütüyordu. 250'yi aşkın parti üyesinin gözaltına alındığı, bir kısmının da tutuklandığı bugünlerde Aybar, elinin uzandığı, sözünü geçirebildiği kişileri partiden istifa etmeye teşvik ediyordu. Partinin 10. Kuruluş Yıldönümünün kutlandığı günlerde kendisi de partiden ayrılıyordu.

SOSYALİZMDEN KUŞKU DUYULUYOR

Aybar Türkiye İşçi Partisi'nden 14 Şubat 1971 günü istifa etmişti. Bundan 29 gün sonra 12 Mart Muhtırası verildi. Türkiye İşçi Partisi 12 Mart Muhtırasına karşı çıktı ve derhal erken seçime gidilmesini istedi. Aynı gün Türkiye İşçi Partisi hakkında soruşturma yapıldığı açıklandı. 16 Mart'ta I. Erim Hükümeti kuruldu. Ve partiye yazdığı mektuplarda "faşizmin ayak seslerinden" dem vuran Aybar, bağımsız milletvekili olarak içinde yer aldığı Mecliste Erim Hükümetine güven oyu verdi.

Aybar Uğur Mumcu ile yaptığı söyleşide 12 Mart'çıların Erim hükümetine güvenoyu vermesini şöyle açıklıyor: "Nihat Erim senatoda Anayasayı ben değiştirmeye değil, tastamam uygulamaya geldim, uygulayacağım,' demişti. İnanmıştım. Güvenoyu verdim. Sonra değişti."

Aybar'ın bu **kendine özgü sosyalizmini** nasıl açıklamalı?

Bunun için senaryolar düzenlemeye gerek yoktur ve böyle bir yönteme başvurmak çoğu kere sorunun kavranmasını da zorlaştırır. Sosyalizmin bilimselliği ve sınıfsallığı sorunu salt teorik bir sorun değil, aynı zamanda pratik bir sorundur da. Sosyalizmin bilimselliği, sosyalistler için, politikanın da bilimselliğine temel yaratır. Sosyalizmin bilimselliğinden uzaklaşarak kaygan zeminlere savrulmak, politik eylemde de kaygan zeminlere ayak basmaya neden oluyor. Bu durum özellikle politik mücadelenin kritik noktalarında iyice açığa çıkıyor. Sosyalizmin bilimselliğine ve onun yaratıcılığına sarılmadan ne politik körlükten ne de bunun neden olduğu yanılgılardan kurtulmak mümkün olmuyor.

* * *

UĞUR Mumcu'nun SDP başkanlarından Aybar'la yaptığı söyleşinin başlığı "Bitmeyen Koşu" idi. Aybar koşuya Türkiye İşçi Partisi içinde katılırken 1968'de ilkin kulvar değiştirdi. Sonra 1971 başında Türkiye İşçi Partisi'nden istifa ederek TİP'in sürdürdüğü sosyalist mücadele yarışını terk etti. Günümüzde ise demokrasiyi kazanmak için çetin bir yarış yapılıyor ve bu yarışı kazanmaya katkısı olabilecek herkesin, demokrasiden yana tüm güçlerin elbirliği gerekiyor. **Kendine göre sosyalizm anlayışları ile de olsa, kendine sosyalist diyenler için ek bir kural daha var: En azından herhangi bir demokratın uyması gereken moral kurallara uymak. Sanırız bu da fazla birşey istemek anlamına gelmez.**

DÜZELTME

GÜN'ün Ağustos (18) sayısında yayımlanan (Demokrasi ve Cephe Sorunu" adlı yazıda, anlamı değişikliklerine yolaçacak dizgi yanlışları olmuştur. Yanlışları aşağıdaki biçimde düzeltir, yazarından ve okuyucularımızdan özür dileriz.

(İtalik olarak dizilinler yayımlanan metinde atlanan bölümleri gösteriyor.)

13. sayfa, 1.sütün, Demokrasiye ve Demokrasi Cephesine İnanç arabaşlığının altında : (Demokrasi hedefini ve demokrasi cephesini küçümsememek, *devrimcilere* yabancı bir tutumdur) biçiminde olacaktır.

13. sayfanın 3. sütününda, Sosyal Demokrasi ve Demokratik İktidar arabaşlığını üstünde: (Üçüncüsü, cephe içinde politik bloklaşmalar her zaman olabilir, bu durumda bloklar arasında denge gözetilmeli, birinin diğerini ezmesi ya da dışlamasının önüne geçilmeli ve sorunlar demokratik yöntem ve savaşımla çözülmelidir. *Bağlaşıkların karşılıklı ilişkilerinin temel ilkeleri ve normlarının geliştirilmesi ve en önemlisi* bağlaşıkların politik ve örgütsel egemenliklerine, öz yaşam haklarına saygı gösterilmesi gerekir.) biçimindedir.

Aynı sütunün 6. satırında- (Dönüşümler geldiğinde,*cephenin ömrü*, sınıfsal ve) biçiminde olacaktır.

17. sayfa, devam sütününda: (Bu platform üzerinde, içinde sol güçlerin de *yer alacağı, demokratik bir iktidar koalisyonu kurulması olanaklıdır. Fakat böyle bir iktidarın "ortalanması", kapsamlı ve köklü demokratik dönüşümleri* erteleme anlamına gelen, emperyalizmle ve tekellere ödünlerle dolu bir programla demokrasinin kalıcı zaferi yolunda ilerleyemez. Böylesi koşullarda sol bloğun tarihsel görevi, güçlenmekte, bağlarını sağlamlaştırmak ve sözkonusu iktidarın programını ve niteliğini antitekel, antiemperyalist doğrultuda etkilemeye ve değiştirmeye çalışmak olacaktır.) biçimindedir.

Yeni Güney Afrika'yı işçiler kurabilecek mi?

YILDIRIM KOÇ

Güney Afrika'da geçmişten bugüne uygulanmakta olan ırk ayrımı rejimi öncelikle işçilerin örgütlü mücadelesiyle çökertiliyor.

Güney Afrika'da yasalara göre insanlar ve işçiler dört ırktan oluşuyor. Beyazlar, melezler, Asyalılar ve Siyahlar.

Beyaz işçiler işçi aristokrasisini oluşturuyor. İşyerlerinin vasıflı işçileri, formenler ve çeşitli düzeylerdeki yöneticiler genellikle beyaz işçi.

Melezler, beyazların diğer ırklarla karışımının ürünü. Asyalılar ise geçmişte çalıştırılmak üzere Güney Afrika'ya getirilen Hintliler ve Çinlilerin torunları. Melezlerin ve Asyalıların toplumsal hiyerarşide yerleri siyahlarınkinin üstünde.

Ülke nüfusunun yüzde 70'inden fazlasını oluşturan siyahlar ise işin yükünü çekenler, üretimin büyük bir bölümünü gerçekleştirenler.

Güney Afrika'da dikkati çeken birinci nokta, işçileri ırklara göre bölme ve işçilerin bir bölümüne yoğun sömürüden pay verme aracılığıyla sistemin güçlendirilmesidir. Çok güçlü bir beyaz işçi aristokrasisi vardır.

Güney Afrika'da yoğun baskı ve sömürü rejiminin bunca uzun süre ayakta kalabilmesinin en önemli nedeni, işçilerin bu bölünmüşlüğü ve bir bölümünün işverenlerle işbirliğidir.

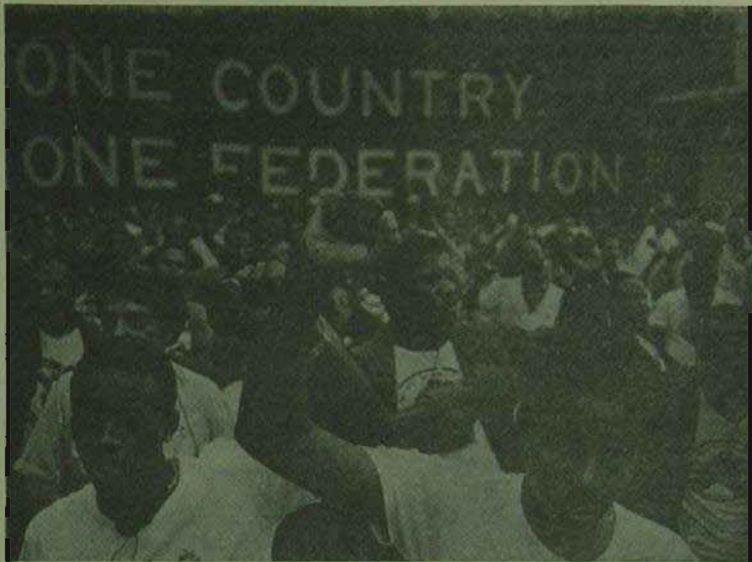
Güney Afrika'da sendikacılık, İngiltere'de 1880'li yıllarda gelişen Yeni Sendikacılık Hareketinin etkisiyle başladı. 1920-1922 yıllarında Güney Afrikalı maden sahipleri işçi ücretlerini düşürmek amacıyla o günlere kadar ağırlıkla beyazların çalıştığı işleri siyah işçilere devretmeye başladılar. 1922 yılında beyaz işçiler sekiz hafta süren bir genel grev yaptılar. Bunun arkasından da iki hafta süreli bir silahlı ayaklanma gerçekleştirdiler.

Güney Afrika'lı işverenler, beyaz işçilerin bu örgütlü ve sert tavrı karşısında işçileri bölme politikasına öncelik verdiler. Siyah işçilerden çok daha bilinçli ve örgütlü olup, kendilerini işverenlerle bir ölçüde eşit gören beyaz işçilerden bir işçi aristokrasisi oluşturma yolunu seçtiler. 1924 yılında çıkarılan bir yasa ile, beyaz işçilerin oluşturduğu sendikalara örgütlenme, toplu pazarlık yapma ve greve gitme hakları tanındı.

İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Güney Afrika'lı işçilerin sendikal örgütlenmesinde büyük gelişmeler görüldü. Melezler, Asyalılar ve Siyahlar, tüzel kişilik kazanmamış sendikalar oluşturdular. Sendikacılık hareketi güçlendi.

Güney Afrika işverenleri ve yönetimi, 1920'li yıllarda işçi hareketinin bütünlüğünü bölmek için kullandıkları yönetimi yeniden gündeme getirdiler. 1950'li yıllarda Melezler ve Asyalıların sendikalaşma, toplu pazarlık yapma ve greve gitme konularındaki hakları da beyazlarınkinin düzeyine getirildi. Sendikal hareketin birliğinin sağlanması yeniden önlendi.

Bugün de bu yapı tümüyle kırılabilmiş değildir. 100 bin dolayında beyaz işçinin örgütlü bulunduğu Güney Afrika Emek Konfederasyonu (SACLA) ırk ayrımı politikasını savunan aşırı sağcı bir örgüttür. SACLA Güney Afrika'da işçi aristokrasisinin en katı kanadının örgütlenmesi durumundadır.

COSATU-SACTU: Güney Afrika'nın en güçlü sendikası: "Tek ülke tek federasyon."

Beyaz işçilerin bugüne kadarki ayrıcalıklı konumları ve siyah işçilerin ezilmesinde beyaz işverenlerle işbirliği yapmış olmaları, siyah işçilerin bir bölümünün de sorunlarına "siyahlık" açısından yaklaşmalarına yol açtı. Bu akım da işçilerin birliğini bozmakta, işçilik ile siyahlığın sorunlarının birlikte çözümü yerine, siyahlığın ön plana çıkmasına yol açmaktadır. Bu düşünceyi savunan siyahlar Güney Afrika Sendikalar Konseyi (CUSA) ve Sendikalar Azaian Konfederasyonudur (AZACTU). Bu iki merkez işçi örgütü 200 bin dolayında işçiyi temsil etmektedir. Bu örgütlerde beyazların yönetici görevler üstlenmesi yasaktır.

TUSCA (Güney Afrika Sendikaları Konseyi) ve COSATU (Güney Afrika Sendikalar Kongresi) ise beyaz, melez, asyalı ve siyah işçilerin birlikte örgütlenmelerini savunmaktadır. Ancak, TUSCA

iktidardaki ırkçı partinin çizgisini benimseyen, siyahların ve siyah işçilerin düzene karşı tepkilerini kontrol altında tutmaya çalışan bir politika izlemektedir. 1985 yılının sonlarında çeşitli sendikal merkez - lerinin birleşmesiyle oluşturulan COSATU ise, 500 binin üstünde üyeye sahiptir ve ülkenin en büyük işçi örgütüdür. COSATU işçilerin birliğini, ırk ayrımının tümüyle ortadan kaldırılmasını, eşitlikçi bir düzenin kurulmasını savunmakta, bunun için eylemler düzenlemekte, açık politik bir tavır almaktadır.

IRKÇILIĞA KARŞI MÜCADELE SÖMÜRÜYE KARŞI MÜCADELEYE DÖNÜŞEBİLECEK Mİ?

Güney Afrika'yı incelemeye değer bir ülke haline sokan özelliklerinden biri de, ırk ayrımına karşı verilen mücadelenin sömürüye karşı bir mücadeleye dönüşüp dönüşmeyeceği sorusundan kaynaklanmaktadır.

Bilindiği gibi, işçilerin demokrasi ve temel özgürlükler için verdikleri mücadele çok eskilere uzanmaktadır. İşçiler, toprak sahiplerinin ayrıcalıklarına karşı genel oy hakkı için, temel hak ve özgürlükler için yoğun mücadeleler vermişlerdir.

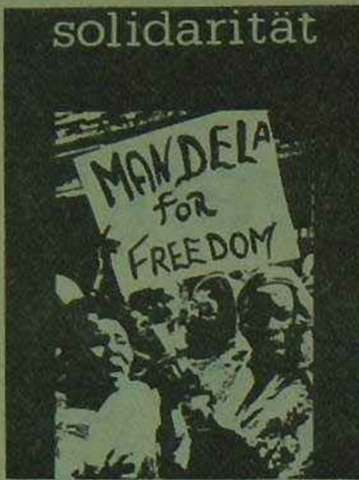
Demokrasi mücadelesi, önce ayrıcalıklı toprak sahiplerine, sonra da onların yerine geçen işverenlere karşı verilmiştir.

Özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra ulusal bağımsızlığını kazanan bazı ülkelerde de sendikalar bağımsızlık mücadelesine aktif bir biçimde katılmıştır.

Bugün Güney Afrika'da ırk ayrımına karşı verilen mücadele demokrasi, özgürlük ve bağımsızlık mücadelesidir. Siyahlar bu mücadeleye ulusal kurtuluş mücadelesi adını vermektedirler. Güney Afrika'da bugün ırk ayrımına karşı mücadele edenler içinde işçi hareketinin neredeyse belirleyici bir rolünün olması, ırk ayrımına karşı mücadelenin sömürüye karşı bir mücadeleye de ilerki bir aşamada dönüştürebileceği olasılığını içermektedir. Güney Afrika'daki biçimiyle demokrasi, özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinin işçilerin fiili öncülüğünde gerçekleştirildiği fazla örnek yoktur.

DÜZENLE BÜTÜNLEŞMEMİŞ SENDİKALAR

Bilindiği gibi, bazı ülkelerde sendikalar ilk ortaya çıktığında

tüzel kişiliğe sahip değildi. Bu sendikalar bir çok durumda düzene temelden karşıydı. Mücadelelerini mevcut düzenin oyun kuralları ile sınırlamıyordu. Daha sonraki yıllarda mevcut düzen ile bir uyum sağlandı. Sendikalar tüzel kişilik kazandı; ülke örgütlenme, toplu iş sözleşmesi bağıtlama ve grev yapma hakları kabul edildi. Bunun karşılığında da sendikalar düzenin oyun kuralları içinde mücadele etmeyi kabullendiler.

Güney Afrika'da siyahların ağırlıkta olduğu sendikalar uzun yıllar tüzel kişilik kazanamadı. Diğer bir deyişle, mevcut düzen, siyahların kurduğu sendikaları tanımadı.

1970'li yıllarda siyahların gelişen mücadelesi karşısında, 1979 yılında siyahların sendikalarına da tüzel kişilik kazanma hakkı verildi. Ancak siyah sendikaların önemli bir bölümü, devlet tarafından tanınmak için öngörülen "yöneticilerini ve bilançolarını bildirme" yükümlülüğünü yerine getirmedi.

Bugün Güney Afrika'da en fazla işçiyi temsil eden ve gücü her geçen gün artan sendikal merkez olan COSATU ve ayrıca siyahların beyazlara olan tepkisini yansıtan CUSA ve AZACTU gibi örgütler ırkçı beyaz azınlık rejimine karşı aktif bir mücadele yürütüyorlar.

Baskı rejimlerinde sendikalar ya ortadan kaldırılır, ya da iktidardakilerin denetimi ve güdümü altına alınır. İşçilerin baskıya karşı demokrasi için verdikleri mücadele de genellikle sendikalar dışında alternatif örgütlenmeler içinde gelişir. Örneğin Franco döneminde İspanya'daki işçi komiteleri bunun bir biçimidir. Güney Afrika'da ise geçmişte düzenle bütünleşme olanağı bulamamış sendikacılık hareketi bu işlevi üstlenmektedir. Sendikacılık hareketinin Avrupa'da ve birçok başka ülkede genellikle kaybolmuş köklü muhalif ve dinamik yapısı bugün Güney Afrika'da COSATU, CUSA ve AZACTU'nun mücadelelerinde yaşamaktadır.

SENDİKA İÇİ DEMOKRASİ GELİŞİYOR

Mevcut düzene köklü bir biçimde muhalif olan sendikacılık hareketi gücünü üye kitlesinden alır. Son zamanlarda Güney Afrika'da dikkati çeken bir gelişme de sendika işçi demokrasiye verilen önemdir. Sendika içi demokrasi üye kitlesini mücadeleye katmanın en önemli yoldur. Güney Afrika'nın en güçlü işçi örgütü olan COSATU'nun

kuruluştaki beş ilkesinden biri, sendikal çalışmanın her alanında işçilerin denetiminin geliştirilmesidir.

Güney Afrika'da işçilerin mevcut düzene karşı kitle mücadelesi yaygınlaşmaya devam ederse ve bu mücadelede günlük zorlamalarla ilkel bir disiplin yerleştirilmeye çalışılmazsa, gelişmiş bir sendika içi demokrasiye dayalı kitle mücadelesinin önemli bir örneği ortaya çıkabilir.

ULUSLARARASI DAYANIŞMANIN ÖNEMİ

Dünyanın çeşitli ülkelerinde işçilerin ve diğer emekçilerin baskı altına alınması karşısında uluslararası dayanışma gerçekleşti. Ancak Güney Afrika'ya verilen uluslararası dayanışma bugüne kadar başka ülkeler için gerçekleştirilenlerden çok daha fazladır.

Bir ülkede özgürlük, demokrasi ve ekmek mücadelesinde tabii ki o ülkenin işçilerinin ve diğer emekçilerinin mücadelesi esastır.

Ancak günümüz dünyasında uluslararası dayanışmanın da son derece büyük bir önemi vardır. Güney Afrika, ülkedeki güçlerin mücadelesi ile uluslararası dayanışmanın başarılı bir biçimde birbirini tamamladığı güzel bir örnektir.

SONUÇ

Güney Afrika'da 1973 yılında Durban bölgesinde 100 bini aşkın işçinin yaptığı grevden sonra sendikacılık hareketinde bir atılım yaşanıyor. Bu sendikacılık hareketi, yukarıda açıklanan bazı nedenlerle, dikkatle izlenmesi gereken bir süreç izliyor. Bugün sendikalar (özellikle COSATU) ırk ayrımına ve hatta sömürüye karşı direnişler, tüketici boykotları ve grevler örgütlüyor. İşçilerin ve sendikaların talepleri ise artık siyasal içerikli. Sendikalar 1983 ve 1984 yıllarında yeni bir anayasa talebiyle mücadele ediyorlardı. Bugünkü istekleri daha gelişkin, daha cüretkar. Hükümetin devlet harcamalarını kısma, özelleştirme, sanayiciler üzerinde devlet denetimini azaltma ve asgari ücreti kaldırma doğrultusundaki parasalcı uygulamaları, ırk ayrımına karşı verilen mücadelenin daha farklı içerikler kazanmasına da yol açıyor.

Güney Afrika'da ırk ayrımına karşı demokrasi ve özgürlük mücadelesine işçiler fiilen öncülük ediyor. Yeni Güney Afrika'yı işçilerin kurabilme olasılığı da sanıldığından herhalde daha fazla. ●

Dünyada Neler Oluyor?

● **Federal Almanya** başbakanı Kohl, Hitler'in en önemli yardımcısı Rudolf Hesse'in serbest bırakılmasını istedi. Kohl'e göre, "92 yaşındaki bu hasta adamın hapiste tutulması insanlık dışı" bir olay.

● **Sovyetler Birliği**'nde, ev eşyaları ve çocuk yiyecek, oyuncak ve giyeceklerinin fiyatları yüzde 30 oranında düşürüldü. Bilindiği gibi Sovyetlerde fiyatlar uzun dönemler içinde sabit tutulmakta ve ücret artışları sürmektedir.

● **SSCB**'de iki ay kadar önce idam edildiği duyurulan Yurçenko, verdiği bir demeçle, CIA tarafından kaçırıldığı süre içinde Papa davasında yalancı tanıklığa zorlandığını açıkladı. Anımsanacağı gibi, Yurçenko, bir yıl önce kaybolmuş ve sonra ABD'ye iltica ettiği açıklanmıştı. Yurçenko geçen kasım ayında ülkesine dönmeyi başarmıştı.

● **Güney Afrika Cumhuriyeti**'nde Son yıllarla birlikte giderek şiddetlenen bir mücadelenin ve Afrika Ulusal Kongresi'nin lideri halk önderi Mandela'nın doğum günü kutlandı. Töreni düzenleyen merkezi Londra'da bulunan Anti Irkçı Gruplar'ca Mandela'nın ve diğer politik tutukluların derhal serbest bırakılması istendi.
Öte yandan GAC Cumhurbaşkanı Botha da yaptığ açıklamayla, dünya ülkelerini iç işlerine karışmakla suçladı. Botha, "anlayamadıkları, dış güçlerin tehdit ve reçeteleriyle Güney Afrika'yı komünist güçlere teslim etmeyeceğimizdir," dedi.

● **İtalyan** topraklarında bulunan 61 km yüzölçümlü ve 6 yüzyıllık dünyanın en eski Cumhuriyeti San Marino'da, bozulan Komünist-Sosyalist koalisyonundan sonra Komünist Partisi ile Hıristiyan Demokrat Parti arasında koalisyon kuruldu.

● **Suudi Arabistan'da** Siyasi Tutukluların Korunması için adıyla kurulan komite, tutuklu sendikacıların serbest bırakılması için kampanya açtı. Konuyla ilgili olarak açıklama yapan Suudi Arabistan İşçi Federasyonu yürütme kurulu üyesi Magen Ali, "ülkemiz tam bir monarşidir, ne anayasa ne de anayasal haklar vardır" dedi. Ali açıklamasının devamında her tür baskıya karşın özellikle 2. Dünya Savaşı sonrası, petrol işçileriyle başlayan işçi hareketinin, önemli genişlemeler gösterdiğini ve 1984'de federasyon kuracak aşamaya geldiğini anlattı.

● **Filipinler**'de Markos'un devrilmesinden sonra, ilk kez, Aquino ile görüşmelere oturan Ulusal Demokratik Cephe, ülkede köklü bir tarım reformu istedi. Silahlı Yeni Halk Ordusu'nun da içinde yeraldığı UDC adına görüşmelere katılan YHO lideri Satur Ocampo ve Antonio Zumel ile hükümet adına katılan Tarım Bakanı Ramon Mirta, görüşmelerin olumlu geçtiğini belirttiler. Adı geçen üç kişinin eskiden arkadaş oldukları ve aynı gazetede çalıştıkları da açıklandı.

● **Kuzey Kıbrıs** TC'nde geçen yıl kurulmuş bulunan UBP-TKP koalisyonu, Özal'ın gezisi ardından TKP'nin hükümetten çekilmesiyle dağıldı. Olayların gelişimi, Özal tarafından 24 Ocak kararlarına benzeyen bir ekonomik paketin dayatılmasıyla başladı. Pakete karşı 23 Temmuz'da genel grev ve gösteriler düzenleyen işçi sendikaları, demokratik örgütler, dayatmaya teslim olmayacaklarını kitlesel biçimde dile getirdiler.

● **ABD**'de Reagan'ın üçüncü kez başkan seçilebilmesi için anayasa değişikliği yapılması amacıyla bir kampanya başlatıldı. Kampanyanın açış konuşmasında, Reagan'la Amerikalıların saf biçimde yeniden doğdukları ve büyük Amerikanın güçlü Amerikalılarca oluşturulmaya başlandığı belirtildi.

Erdemir'de yasal yetkili sendika vardır

MUHİTTİN GÜRLEK

ERDEMİR işçileri yıllardan beri sendikal hak ve özgürlükleri ve toplu sözleşme ve grev hakları için güçlükler içinde geçen, onurlu bir sınav veriyorlar. Erdemir'de her yetki ve toplu sözleşme döneminde, iktidarlar işçilerin sendikal birliğini bozmaya, dağıtmaya, bunalım yaratmaya ve işçileri sendikalarından kopartmaya çalışırlar. Ve onlara göre işçilerin toplu sözleşmeden yoksun kalmasında asıl suçlular sendikalardır. Kısacası, Erdemir'de yetkili sendikanın saptanmasında yasalar değil, politik tercihler belirleyici olur.

ANAP ilçe başkanının yerel basına verdiği demeçlerde, "Milliyetçi ve muhafazakar işçileri Otomobil-İş Sendikasından istifaya çağırması," ve yargı aşamasında Otomobil-İş'in çoğunluğa sahip sendika olduğunun bilirkişilerce saptanmasından sonra da, "Erdemir'de yetkili sendika yoktur," demesi bu tercihin somut örneğidir.

Çalışma Bakanlığı her nedense, 2821 ve 2822 sayılı yasaları Erdemir'de yaşama geçirmek istemiyor. Bakanlık, Otomobil-İş'in haklı tepkileri karşısında susuyor, bana mısın demiyor... Sükut ikrardan gelir; Erdemir'de Otomobil-İş'in yetkili sendika olduğu biliniyor ama, hükümet kabul etmek istemiyor.

Erdemir'in kapısına Çelik-İş'in astığı EK-6 listesinin sahte olduğunu herkes biliyor. Otomobil-İş'in Karadeniz Ereğli savcılığınca açtırdığı sahtekarlık davası ise hala sürüyor. Bu listelerin yasal dayanaktan yoksun olduğuna ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararı da var. (Zonguldak 1.İş Mah. 1984/22 Es.) Bölge Çalışma Müdürlüğünün 2.10.1984 ve 31.1.1985 tarihli raporları da bu konuyu açığa çıkartmış durumda.

2821 sayılı yasanın geçici 2. ve 3. maddeleri çok açık. 28.7.1983 tarihli ve 18118 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, sendika üyeliklerinin nasıl düzenleneceği konusundaki yönetmeliğin 10. maddesi ile geçici 1.madde hükümlerine göre, Çelik-İş'in listeleri geçerli değildir.

Ayrıca Otomobil-İş Sendikası'nın 3205 üyesi, 9.11.1984 tarihi itibariyle kesinleşmiş durumdadır. Ne var ki Çalışma Bakanlığı, Otomobil-İş'in 8.5.1986 tarihindeki yetki istemine verdiği yanıtla, yasa tanımaz tavrını inatçı biçimde sürdürüyor.

Erdemir işçileri bu oyunu da bozdular ve Otomobil-İş'e verdikleri yetkiyi, noter tasdikli üye fişleriyle korunmayı bir onur sorununa dönüştürdüler.

A PERSONELİ SORUNU

Erdemir'de yaklaşık 8000 kişi çalışıyor. Bunun 5500'ü saat ücretli işçi. Yaklaşık 2300'ü ise, A personeli dediğimiz, aylık ücretli personel.

Otomobil-İş'in Erdemir'deki 2701 üyesine karşılık (gerçekte 4200 olan bu sayının 1400 kadarı Bakanlık tarafından geçersiz sayılıyor), Türk-Metal'in 730, Çelik-İş'in 320 üyesi bulunuyor. Sendikaların dışında kalan yaklaşık 2300 A personeli ise, bir bakıma "dördüncü" sendikanın tabanının oluşturuyor.

Erdemir'de ısrarla yetkili sendikanın belirlenmesinde kullanılmak istenen A personelini (müdür, müdür yardımcıları, şefler, müşavirler, doktorlar, baş mühendisler, avukatlar vb.) işin sevk ve idaresini yönlendiren kişiler oluşturuyor.

Yaklaşık 10 yıldır gerek sendikaların, gerek YHK'nın yaptıkları sözleşmelerde, A personeli hep kapsam dışı tutulmuştur. Ayrıca A personelinin ekonomik ve sosyal hakları ile atama ve terfi sorunları Erdemir İdare Meclisi tarafından hazırlanan ERFU yönetmeliklerince düzenlenmektedir. Bu yüzden de A personeline yapılacak ücret zammını sendikalar değil, işveren belirler. Nitekim son uygulanan teşmille de, işçiler 1. yıl için yüzde 46, 2. yıl için yüzde 28, A personeli ise 1. yıl için yüzde 58, 2. yıl için yüzde 47 zam almışlardır. Yani bu koşullarda bu personelin sendikalı olmaktan hiçbirçıkarı yoktur. Sendikaların A personelini örgütleme çabaları da bu yüzden sonuç vermemektedir.

TEŞMİL SORUNU

2821 ve 2822 sayılı yasalar yürürlüğe girdikten sonra Türkiye'de ilk ve son teşmil Erdemir'de uygulandı. Teşmilin amacı: sendikaların örgütlenemediği, toplu sözleşme görüşmelerinin yapılmasının olanaksız olduğu ve işçilerin kapkaççı işverenlerin ellerine terkedildiği işyerlerinde, işçileri koruyup kollamak ve işverenin sömürüsünü engelleyip ülkede dengeli bir ücret politikasını yaşama geçirmektir.

Erdemir'de teşmilin koşullarından hiçbiri yoktur!

Erdemir'de işçiler, özgür iradeleriyle, Otomobil-İş Sendikası'nı seçmişlerdir.

Öyleyse, işçilerin kendi seçtikleri sendikaya neden yetki verilmiyor? İşçiler toplu sözleşme hakkından neden yoksun bırakılıyor? Yasal olarak yapılan üyelikler geçersiz sayılırken, neden sahteciliğe açıkça prim veriliyor? Yetki sayısına dahil olması ısrarla istenen A personeli, neden teşmilde kapsam dışı bırakılıyor?

Bu soruların yanıtları açıktır. 24 Ocak mimarı ANAP iktidarı, bu önemli sanayi bölgesinde, binlerce işçiyi sendikasız bırakmak istiyor.

Erdemir'de demokratik bir oluşum vardır. Erdemir işçileri sınıf ve kitle sendikacılığının özlemini duyuyor...

Otomobil-İş ise, Erdemir'in geleneğine yakışır olma çabası içindedir. İşçilerin Türk-Metal ve Çelik-İş'in sahte sendikacılığını bir kenara koyup Otomobil-İş'i seçmek istemesi bunun için engelleniyor.

Otomobil İş'in Eylül 1985'de düzenlediği İşçi Sorunları Paneli'nde bir konuşma yapan Kemal Sülker hakkında, "halkı isyana teşvik"den dava açıldı ve dava tek celsede beraatle sonuçlandı! Cumhuriyet gazetesinden Yavuz Şimşek hakkında, "halkı kanuna karşı itaatsizliğe teşvik" suçundan açılan dava ise, Karadeniz Ereğli Asliye Ceza Mahkemesinde hala sürüyor.

Erdemir işçileri ANAP, MESS ve Türk-Metal kıskacından kurtulacaklarından kuşku duymuyorlar. Yargı organları, bu konuda da bağımsızlıklarının sınavını vermekle karşı karşıyadır. ●

Soyut Holding A.Ş.

Hızlı solculuktan hızlı patronluğa

SABAHATTİN ŞEN

1970'LERDE ODTÜ öğrenci hareketleri içerisinde adı en çok duyulanlardan birisi de Hasan Çolak'dı. Bir yandan öğrenimini sürdürdüğü makine bölümündeki öğrenci derneğinin yönetiminde görev alırken, öte yandan da "müteşebbis zihniyeti" ile dikkati çekiyordu. Bu müteşebbislik, dernek üyelerine kimlik kartları için naylon koruyucu satmaya kadar uzanınca, arkadaşlarından biraz da sert uyarılar alıyordu Hasan Çolak. Öğrencilik yılları içerisinde tutarlı bir demokrat olmakla bireysel kurtuluş yolları arasında pek tercih yapamayan Hasan Çolak, okulu bitirip mühendislik diplomasını alınca kesin kararını vermişti: Artık patron olacaktı...

Önce küçük bir işyeri kurarak başladı. Mücadeleci kişiliği ve hedefe ulaşmak için her yolu "mübah" sayması nedeniyle kısa sürede "allah, yürü ya kulum Hasan Çolak" dedi. Şirket şirket üstüne kurdu ve on yıl gibi kısa bir süre içerisinde milyarlık bir holding yarattı. Öğrenci lideri Hasan Çolak gitmiş, yerine hızlı patron Hasan Çolak gelmişti. Ama geçmişi tamamen silip atmak mümkün değildi. Bunun için de çalıştırdığı personeli eski arkadaşlarından ve günümüzde başka yerlerde iş bulması güç demokrat, ilerici kişilerden seçiyordu. Tabii bunların değindiğimiz özel koşullarından yararlanmayı da ihmal etmeyerek.

Soyut Holding, özellikle TEK'den aldığı ihalelerle giderek işleri büyütüyordu. Türkiye'de tüm holdinglerde olduğu gibi, kendisine siyasi destek aramaya başladı. Bir yandan genel seçimlerde Özal'ın finans kaynağı olan Nurettin Soyak ile SOYTEK şirketini kurarken, öte yandan da Hasan Çolak SODEP'e üye oldu ve beş milyon lira bağışta bulundu. Bunun yanısıra, özel sektörün kamu sektöründen eleman çaldığı gibi Soyut Holding de SODEP'te görevli ve etkili kişilerden danışmanlar buldu. SODEP SHP'ye dönüşünce de bu sıkı ilişkiler sürdü ve halen sürüyor. Öye ya, sosyal demokratların iktidar olma olasılığı gerçekleşirse!

OTOMOBİL-İŞ ÖRGÜTLENİYOR

Soyut Holding'in işleri yolundaydı. Holdingin metal işkolundaki şirketlerinden Soyut Makina İmalat ve Montaj işyerinde çalışan işçiler Otomobil-İş Sendikasına üye olunca canı sıkıldı Hasan Çolak'ın. İşyerinde sendika istemiyordu.

Otomobil -İş anılan işyerinde yaklaşık 1,5 yıldır sendikal mücadele sürdürüyor. Bu süre içerisinde 200 kadar işçi sendikal nedenle işten atıldı, bazıları baskı ile sendikadan istifa ettirildi. İşveren 2-3 aylık sözleşmeleri baskı ile işçilere imzalatıyor, dilediği zaman da "sözleşmen sona erdi" gerekçesiyle işten atıyordu. Çalışma Bakanlığı bu sözleşmeleri geçersiz saydı ve işçilerin sendikaya üye oldukları için işten çıkartıldığı sonucuna vardı. Toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde de hiçbir olumlu yaklaşım göstermedi. ÇELKON, ETS gibi korsan şirketler kurarak işçileri baskıyla bu şirketlere kaydırdı ve sendikanın gücünü parçaladı. Sonuçta sendika grev kararı almak zorunda kaldı. Daha sonra yapılan grev oylamasına sendika üyelerinin büyük bir bölümü alınmadı. Bu işçiler aynı işyerinde çalışmasına karşın ÇELKON ve ETS şirketlerinde kayıtlı gözüküyorlardı. İşyeri başka adrese taşınacağından grev yapmak olanaksızdı. Bunun için sendika üyeleri "greve hayır" oyu kullanırken işveren yanlıları "greve evet" oyu kullandılar. "Greve hayır" kararı çıkarsa yasa uyarınca toplu iş sözleşmesini YHK yapacaktı. Oylamada "greve evet" kararı çıkınca hem işveren, hem de sendika üyeleri itiraz etti. İşverenin amacı zaman kazanmaktı ama, yasa gereğince 3 işgünü içerisinde itiraz reddedildi. Ne var ki, 3 işgünlük yasal süre işçilerin itirazlarında işlemedi. İşçilerin 16.6.1986 günü açtıkları dava halen sürüyor. Bu arada işyeri tamamen kapandı ve başka bir adrese taşındı. Yeni adreste Holdinge bağlı 4 yavru şirket faaliyet gösteriyor. İşçilerin hepsi aynı işyerinde çalışmasına karşın hepsi değişik şirketlerin işçisi olarak gözüküyor ve kayıt üzerinde sık sık değişiklikler oluyor. Bu da sendikal örgütlenmede çok önemli bir köstek.

Otomobil-İş Sendikası, toplu iş sözleşmesi görüşmeleri sürerken işverenin yasa tanımaz tavrına karşı bir yandan da kamuoyu oluşturmaya çalışıyordu. Olayların gelişimi çeşitli basın organlarına aktarıldı. İşçilerden de bir kısmı SHP'ye üyeydiler. Patron Hasan Çolak da SODEP, dolayısıyla bugünkü SHP'ye üye olduğuna göre parti bu işe çözüm bulabilirdi. Öyle ya, patron da işçiler de aynı partiye üye. Ve SHP'nin tüzüğünde, programında emekten yana olduğu yazılıydı. Yani SHP'nin, patrona karşı işçilerin haklarını koruması gerekiyordu. Patronlar da SHP'ye üye olabilirdi ama, öncelikle partinin programına ve tüzüğüne uymak koşuluyla. Öyleyse Hasan Çolak, işçilerin anasayal haklarına saygı göstermeli, toplu iş sözleşmesini imzalamalıydı. Aksi takdirde partinin gerekli organları çalıştırılır, gerekli yaptırımlar uygulanırdı. İşçiler bu umutlarla SHP yetkililerinin, hem SHP'de hem soyut Holding'de görevli danışmanların kapılarını aşındırdılar günlerce. Gittiler, geldiler, görüştüler, konuştular, yazılı raporlar sundular. Ama sonuç yok. Böylece emek ile sermayenin, işçi ile işverenin partisinin aynı olamayacağını, çünkü çıkarlarının ters olduğunu yaşayarak öğrendi işçiler ama, bugünkü koşullarda başka ne yapabilirdi! Ve bu işçilerin büyük bir bölümü Ankara 2. seçim bölgesine giren Yenimahalle'de oturuyor. SHP ara seçimlerde bu işçilerden nasıl oy isteyecek acaba?

Güncel bir arsa öyküsü...

TÜRKİYE Metal-İş Sendikasının malı olan İstanbul Güngören'deki 12780 m² 'lik bir arsa, bu sendikanın Çelik-İş'e katılmasıyla, Çelik-İş'in malı olur. Bu arsadan, belediyece düzenlenen imar durumu nedeniyle, yol, otopark ve okul payı olarak 8460 m²'lik bölüm ayrılır ve 1070 m²'de Bakırköy Belediyesine hibe edilir.

İşçilerin paralarıyla alınan arsa üzerinden, yol, otopark, okul, vb. ne varsa pay alınırken, Sendikalar Yasası'nın 44. maddesine aykırı olarak, önemlice bir pay da belediyeye hibe edilince, geriye 3250 m²yer kalır.

Genel merkez yetkilileri, "Eh bunu da satmak gerekir artık " diye düşünmüş olsalar gerek, arsayı satışa çıkarırlar. Arsa, yabancıya gitmesin diye, bir rastlantı sonucu Genel Başkan Mehmet Kurtalan'ın Safranbolu'dan hemşehrisi olan Şükrü Kaya Kayıkçı'ya 6,5 milyon liraya satılır. Şükrü Kaya Kayıkçı, arsayı herhalde sendikaya yardım olsun diye almış olacak ki, 10 ay sonra satar. Yalnızca "küçük" bir farkla: 6,5 milyon liraya değil de 80 milyor liraya!

Ve kıyamet de ondan sonra kopar.

İstanbul Şube Başkanı Muzaffer Gökçeoğlu ve Eğitim Sekreteri Rafet Korkmazel genel merkezden hesap sormaya başlarlar ve açıklama yapılmasını isterler. Genel Başkan Mehmet Kurtalan, bu arsanın 8000 m² ?'sinin durduğunu öne sürer. Oysa gerçekler çarpıcıdır. Güngören'deki arsadan 1 m² bile kalmadığı anlaşılmıştır.

Açılan davada, sorun karar için bilir kişiye havale edilir. İnşaat Mühendisi Mutlu Altınoğlu, İktisatçı Şevki Aydoğ ve Harita Mühendisi Erdal Özbakır tarafından hazırlanan ve 20 Ocak 1986 tarihinde mahkemeye sunulan bilirkişi raporunda, "Arsanın 6,5 milyon liraya satıldığı tarihteki değerinin 56 milyon 875 bin lira olduğu" belirtilir.

Dava sonuçlanır. Verilen karar ise ilginçtir: Arsa belgelere dayalı olarak satılmıştır. Hiçbir usulsüzlük bulunmamaktadır.

Çelik-İş muhalefeti, "Mahkemelerde çözemediklerimizi genel kurullarda çözeceğiz," diyor. Aralık ayında toplanacak Çelik-İş kongresi bakalım neleri çözecek, hep birlikte göreceğiz...

Tarım-İş İzmir Şube Kongresi yapıldı

27 Temmuz'da yapılan, Tarım-İş İzmir Şube Kongresinde, yaklaşık birbuçuk yıldır örgütlü muhalefeti sürdüren grubun adayı Baki Başdemir başkan olarak seçildi. Yönetim kuruluna, Ramazan Çelik, Atilla Modalı, Mustafa Kara, Hüseyin Kılıç girdiler.

Muhalefetin çalışmalarını sürdürdüğü süre içinde, bir ara, işçiler, yönetimin "yetersizlikleri ve müzmin yanlışları" nedeniyle sendika değiştirmek istediler. Bu girişim, muhalefeti birleştirerek güçlü duruma getiren Baki Başdemir'in ısrarlı çabalarıyla engellendi. Başdemir, "sendika değiştirmek değil, sendika yönetimini değiştirmek gerekir, işçiler kendi yönetimlerini kurabilmelidirler," diyordu.

Mevsime göre değişmekle birlikte, ortalama 25.000 üyeli Tarım-İş Sendikası yeni şube başkanı Baki Başdemir, kendisiyle yaptığımız görüşmede, önümüzdeki dönem için şunları söyledi: "Mevsimlik işçilik işkolumuzda ciddi bir sorundur. Mevsimlik işçiler 20 yıldır ve yılın 11 ayı kalifiye olarak çalıştığı halde kadro verilmiyor. Kadro almış işçiler ise mevsimin durumuna göre işveren tarafından keyfi olarak kadrosuna uygun olmayan işlerde çalıştırılıyor. Ücreti, kadrolu işçiden çok daha az olduğu için, mevsimlik işçi çalıştırılması işverenin işine gelmektedir. İşkolumuzda ücretlerde dengesizlik yüzde yüzü aşan boyutlardadır. Yeni giren işçi, hiçbir sosyal hakkı olmaksızın asgari ücretle evinden çok uzakta çağdaş birer köle olarak çalıştırılmaktadır. Bizce tüm bunlar, 2821-22 sayılı yasalarda varolan anti demokratik ve insan haklarına aykırı maddelerden kaynaklanmaktadır. Biz, sendikal demokrasi anlayışından yola çıkarak, işçilerin kendi özgür iradesi ile yönetimlerini gerçekleştirmesi, ve "eşit işe eşit ücret" uygulamasının sağlanması için mücadelemizi sürdüreceğiz." dedi.

Altınyıldız işçileri: "İşveren 13. maddeyle hukuksal suç işlemektedir...'

KENDİ fabrikalarında delege seçimlerini büyük bir farkla kazanan *Altınyıldız işçileri*, yaptıkları açıklamada, Teksif Sendikası Eyüp Şubesi Genel Kurulu sırasındaki sendika yönetimi-işveren baskısını anlattılar. Baskıların kongre öncesi başladığını belirten işçiler, kongre sonrasında başta başkan adayı arkadaşları olmak üzere etkin olan işçilerin yasanın 13. maddesi kullanılarak üçer-dörder çıkarıldıklarını bildirerek şöyle dediler:

"Böylece Anayasada var gibi görünen bazı hakların yasalarla nasıl işlemez hale geldiğini, nasıl geri alındığını daha somut gördük. Bu arada bir çelişkiyi daha iyi gözledik. Bu da 13. maddeyle, işverenin atacağı işçiye tüm haklarını veremeyeceği idi. Sendika seçme ve seçilme hakkını kullanmaya kalkan bir işçi, işverenin 13. maddeyi keyfi kullanmasıyla işten atıldığında o hakkını yitirmektedir. İşveren atmasına neden olduğu bu hakkı işçiye veremeyeceğine göre, 13. madde kendisiyle çelişmekte, uygulandığında hukuksal bir suç işlemektedir.

Bunu gördükten sonra, hem işvereni hem de 13. maddeyi, kötü niyetinden mahkemeye verip mahkum etmeyi boynumuzun borcu sayıyoruz. Asıl çıkarlarımızın demokrasi mücadelesinden geçtiğini hiçbir zaman unutmadan."

Amele Birliği neden kredi vermiyor?

ÇALIŞMA ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyetini sürdüren ve Zonguldak'ta kurulu bulunan Amele Birliği üyelerinden 3000 işçi, aylardır 80 bin lira kredi almak için bekliyorlar.

İkraz adı altında dağıtılan kredilerin 150 bin liraya çıkarılmasını isteyen işçiler, birliğin kendi ödentileriyle milyarlara varan gelir elde ettiğini belirterek, bir an önce kredilerin dağıtılmasını istiyorlar.

Edinilen bilgiye göre, 50 bin üyesi olan ve 2000 lira işçiden, 2000 lira da işverenden olmak üzere, her ay yaklaşık 200 milyon lira üye ödentisi alan Amele Birliği'nin Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ)'nden şu anda faiziyle birlikte 3 milyar lira alacağı bulunuyor. Ancak, işletme bu alacağı bir türlü ödememesine karşın, yasal yollara başvurulmamasının Birlik başkanı Kemal Yıldırım'dan kaynaklandığı belirtiliyor. Birlik yönetiminde 8 işçi, 8 de işveren temsilcisinin bulunduğunu belirten ilgililer, başkan Kemal Yıldırım'ın iki oya sahip olmasına karşın, bu hakkını işçiler ve birlik alacakları lehine kullanmadığını söylüyorlar.

Birlik Başkanı Kemal Yıldırım

Ülkemizde SSK ve BAĞ-KUR'dan sonra en önemli sosyal güvenlik kuruluşlarından biri sayılan Amele Birliği'nin ilk temelleri 10 Eylül 1921'de çıkarılan, 151 sayılı Yasanın 4. maddesi uyarınca atıldı. Anılan maddede, her madencinin kendi işyerinde bir biriktirme ve yardımlaşma sandığı kurması hükme bağlanıyordu. Bu doğrultuda hazırlanan bir talimatname ile çalışmalara bağlandıktan bir yıl sonra, 22.7.1923'de Bakanlar Kurulu'nun 2608 sayılı Kararnamesi ile Amele Birliği fiilen çalışmaya başladı.

Çeşitli aşamalardan geçtikten sonra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın kuruluşu hakkındaki Yasanın 30. maddesiyle bu bakanlığa bağlanan Amele Birliği'nin 8 şubesi bulunuyor ve yönetim kurulu her şubeden 1 işçi ve işveren olmak üzere, sandık başkanıyla birlikte 17 kişiden oluşuyor. Birliğin etkinlikleri arasında; üye işçilere geçici işgörmezlik yardımı, sağlık yardımı, cenaze yardımı, gayri menkul yardımı, öğrenim yardımı, ödünç para yardımı ve iş kazaları yardımı sağlamak bulunuyor.

Çeşitli yolsuzluklarla çalkalanan Çelik-İş genel kurula hazırlanıyor

ÇELİK-İŞ
ÇELİK SANAYİ İŞÇİLERİ SENDİKASI

BİR SÜREDİR Çeşitli yolsuzluklarla çalkalanan, bu yüzden günlük basında sıkça yeralan Çelik-İş Sendikası, yoğun bir genel kurul hazırlıkları içinde. Yolsuzluk ve sahtekarlık yapmakla suçlanan Genel Başkan Mehmet Kurtalan ve ekibi, kendileri hakkında İstanbul Şubesi yöneticilerine, olağanüstü genel kurul istemiyle ve sendikayı 56 milyon lira zarara soktukları gerekçesiyle açılan davaları ertelemeyi başarırken, Karabük, İstanbul ve İskenderun şubelerinde yoğunlaşan ilerici muhalefet çevreleri," Mahkemelerde çözemediklerimizi genel kurulda çözeceğiz." biçiminde konuşuyor.

Bu arada olağanüstü genel kurul isteminde bulunan 33 İstanbul delegesinin, sahte imzayla Eyüp 1. Noterinde istifa ettirildiğinin Adli Tıp Grafoloji uzmanının raporunna dayanarak Eyüp İş Mahkemesince tesbit edilmesinden sonra, İstanbul şube yöneticileri bu kez Asliye Hukuk Mahkemesinde iptal davası açtı. Anılan iptal davasının sonucuna göre de, Ankara 1. İş Mahkemesinde olağanüstü genel kurul istemiyle açılan dava sonuçlanacak.

Açılan davalar nedeniyle avukat Remzi Erten'in işine genel merkez tarafından son verildi. Genel Merkez, İstanbul şubesine mali baskılar yapmayı denedi. Ancak, olağan genel kurulun Aralık ayında yapılacağını belirten yetkililer, MESS ile toplu sözleşme görüşmelerinin olduğu şu sıralarda, sendikanın daha fazla yıpratılmasını istemediklerini belirterek, artık olağanüstü genel kurulun kendileri için o denli önemli olmadığını mahkemelerde çözülmeyen sorunları mutlaka genel kurulda çözüme bağlayacaklarını ifade ediyorlar.

Diğer yandan 33delegenin sahte imzayla istifa edilmesi olayına karıştığı ileri sürülen Hüseyin Kandemir adlı kişinin, genel merkez tarafından işveren olduğu halde sendikaya üye yapılarak İstanbul şubesine muhalefeti örgütlemekle görevlendirildiği bildiriliyor. Şube yöneticileri ise, genel merkezin bu çabalarının boşa çıkacağını ısrarla belirtiyorlar.

Kavel işçileri mücadele geleneklerini sürdürüyor...

İstinye'de kurulu Kavel Kablo Fabrikasında çalışan 216 işçi "Hak verilmez alınır" ilkesini şanlı geleneklerini sürdürerek bir kez daha yaşama geçirdiler ve işverene geri adım attırdılar.

Fabrikada yakın zamana kadar iş kapasitesinin fazla olması nedeniyle fazla mesai yapıldığı halde geçici bir kriz yaratarak 46 işçinin işine "ekonomik nedenlerle" sonveren Kavel işvereni işçilerin sert tepkisiyle kararlaştı. İşverenin üstelik çıkarılan işçilerin ihbar ve kıdem tazminatları ile diğer alacaklarını ödememekte direnmesi üzerine 12 Ağustos günü yemek boykotu yapıldı.

İşveren, 46 işçiyi işten çıkarmasının hemen ardından işçilerin 20 Ağustos tarihinde kullanmaları gerekli toplu izinlerini iş fazlalığı "nedeniyle ikiye bölmek istedi. İşçiler buna da karşı çıkarak izinlerini bir bütün olarak kullanmak istediklerini bildirdiler. Sendika işyeri baştemsilcisi Sebat Yüksel dergimize yaptığı açıklamada işverenin geçici bir kriz yaratarak işçi çıkarıldığını ifade ederek şunları söyledi:

"İşveren iki nedenle yalan söylüyor. Birincisi 46 işçiyi işten çıkartacak kadar para bulabileceğini düşünüyorsa, bu parayı hammaddeye yatırır ve iş yaratırdı. İkincisi tüm işçilerin yıllık izinlerini iki bölüm halinde kullanmaları için baskı yapıyor. Gerekçesi ise, iş kapasitesinin artması ve alınan bir ihalenin yetiştirilmesi. Eğer 46 işçinin işine son verecek kadar iş yoksa neden izinlerimizi bölerek kullandırtmak istiyor?"

Öte yandan Otomobil-İş Sendikası Mecidiyeköy Şube Başkanı Yusuf Türkoğlu da dergimize verdiği demeçte, işverenin toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin başladığı bir sırada işçilerin dayanışma ve birliğini kırma amacında olduğunu belirterek şöyle dedi.

"İşçiler işyerlerinden atılıyor, binlerce işçi her yıl işsiz kalıyor. Gerek tek tek, gerekse toplu olarak işten çıkarmaların ardında yatan neden işçilerin sendikalaşmasını önlemek, sendikal bilinçlerini baltalamaktır. Bunun çözümü işkollarında birliği sağlamak ve işbirliği yapmaktan geçmektir. İşten çıkarmalara karşı daha aktif mücadele verilmeli ve sendikalararası ortak tavır geliştirilmelidir."

Metris'de insanlık dışı uygulamalar sürüyor

Metris Askeri Tutukevinde yatan siyasi tutukluların yakınları, 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Adli Müşavirliği'ne bir dilekçe ile başvurarak, cezaevi yönetiminin keyfi uygulamalarına son verilmesini istediler.

Tutukevinde bulunanların saçlarını yönergelere aykırı olarak sıfır numarayla traş edildiği, aramaların insanlık dışı bir biçimde sürdüğü, haberleşmenin fiilen bulunmadığı belirtilen dilekçede, özetle şu istemlerde bulunuldu:

"Çırılçıplak soyularak makat kontrolü yapılan aramanın ortadan kaldırılması, savunma belgelerinin verilmesi, saçların yönergeye uygun kesilmesi, ziyaret - teki akrabalık derecelerinin genişletilmesi, baca sorununun ve kitap, dergi sorununun çözümlenmesi."

Petrol-İş Sendikası, üyelerinin üçte birini kapsayan anket formları ile yaptığı ve işçilerin, yaşam koşullarını araştıran "Üyelerimizin Yaşam Koşullarından Rakamlar" isimli kitabını Ağustos ayında yayınladı.

Anket sonuçlarına göre; her bir işçinin kendi dışında ortalama 4 ya da 5 kişinin de geçimini üstlendiği, yarıdan fazlasının son işinden önce ortalama 3 yıl işsiz kaldığı, ortalama aylık net ücretlerinin 44.208 lira ve kira ortalamasının da 25.621 lira olduğu, evsahibi olanların yüzdesinin 42, gecekonduda oturanların yüzdesinin de 43 ve ortalama kıdem süresinin kamu işyerlerinde 9.19 yıl, özel sektörde ise 5.28 yıl olduğu açıklanıyor.

İş kazası mı?

Bir ayak parmağımızın değeri sizce ne kadardır ya da bir parmağınızı iş kazasında kaybetseniz bunun değeri ne kadardır? Tekel İşletmeleri Genel Müdürlüğü ile Tek Gıda-İş sendikasının 1.3.1985-28.2.1987 tarihleri için imzaladıkları toplu iş sözleşmesi, iş kazası sırasında, bir işçinin ayak parmaklarından birini kaybetmesi halinde talep edeceği miktarın(alacağı demedik, çünkü aynı işletmede meydana gelen kazada bir işçinin kolları ve ayakları yandığı için işveren tarafından kazaya sebebiyet suçundan mahkemeye verilmiştir); 337 lira 50 kuruş olacağı belirlendi. Ayakparmaklarından başparmak hariç dört parmağının kaybında 1350 lira talep edilebilir.

Bir gözün tamamen kaybında;18 bin lira, iki gözün kaybında ise biraz indirim yapılarak 30 bin lira talep edilebiliyor. Tam yüz felci 7.426 lira, bir kulak kaybı ile iki kulağın kaybı arasında ise bir fark yok her iki durum içinde 2.026 lira.

Altı sayfa tutan bu bölümde toplam 65 çeşit ayrıntılı iş kazası sayılmış ve en düşük rakkam olarak, küçük parmağın proksimal oynaktan hareketsizliği için 750 lira, her iki bacağın protez imkansız kaybı için 90 bin lira belirlenmiş.

Basisen İzmir şube kongresi yapıldı.

BASİSEN İzmir Şube Kongresi 9-10 Ağustos tarihlerinde yapıldı. İzinler nedeniyle yoğun bir katılımın olduğu genel kurulda açış konuşmasını yapan Basisen Genel Başkanı Metin Tiryakioğlu, demokrasinin varolduğu ülkelerde işçilerin tebaa ve köle gibi görülmeyeceğini belirterek şöyle dedi:

"Demokrasinin nimetlerinden yararlanma konusunda toplumun her kesimi eşit olmalıdır. Ama, yeni sendikal yasalar ve hükümetin tavrı, şöyle bir durumu çıkartıyor ortaya: Hükümet karşısında, Türkiye'de işçiler de işverenler de eşittir. Ama işverenler biraz daha fazla eşittir."

Kongrenin ikinci günü yapılan seçimlerde yönetim kurulu belirlendi. Oktay Mert Başkan olurken, Kemal Çiloğlu şube sekreteri görevini üstlendi.

SENDİKACILAR BARIŞ 15. sayfadan sürüyor...

Bugün dünyanın gelişmiş ülkelerinin büyük çoğunluğu aynı zamanda silah tüccarıdırlar. Hepsinin ağzından "savunma ve barış" dökülür. Silahtan elde ettikleri büyük gelirler ise bütçelerini büyütür. Türkiye henüz ufak-tefek silahların da olsa tüccarı olmamıştır. "Savunma sanayi" denilerek bu yola zorlanmaktadır.

Her sendika ve sendikacı demokrasi, insan hakları sosyal adalet ve fırsat eşitliği için toplumcu bir anlayışla mücadele vermelidir. Türkiye'nin genelinde ve özel olarak sendikaların düzeyinde barış için somut hedeflerde farklılık yoktur. Dünyanın nükleer ve konvansiyonel silahlanmasına karşı durmak, halkların kendi kaderlerini tayin hakkına saygılı olmak, sosyal demokrasi, sosyal adalet ve fırsat eşitliği için mücadele etmek, sade vatandaş, işçi-köylü ve aydın ayrımı olmaksızın hepimiz için görevdir ve belirgin barış hedefleridir. ●

SENDİKALAR MESS'E KARŞI.... 17. sayfadan sürüyor...

sendikası, geçen dönemde noter kanalıyla çağrıda bulunduğunu belirtmekteyse de diğer sendikalar çağrı almadıklarını söylemektedirler. Ancak, sendikaların MESS'e karşı işbirliği konusunda niyetleri ortada iken, hiçbir girişimin başlatılmaması işçi sınıfının çıkarları açısından üzücüdür. Bununla birlikte, ortak tavır alma konusunda çok geç kalındığı da söylenemez. O halde sendikalar daha fazla zaman kaybedilmeden ve ortak noktaları mümkün olduğunca öne çıkarak, işbirliği olanaklarını yaratmalıdırlar. Birlikte davranıldığına ilişkin herhangi bir belirti, kesinlikle toplu görüşmelerin işçiler yönünden olumlu sonuçlanmasına yardımcı olacaktır.

Bir zamanlar MESS'e karşı direnen işçiler, yine aynı işçilerdir; değişen birçok şey var kuşkusuz. En başta demokratik hak ve özgürlükler, sendikal yasalar vb. Ama ortak tavır almak için tüm nesnel koşullar mevcuttur. Geriye kalan, işçilerin MESS'e karşı birliğinin sağlanmasında küçük bir başlangıcın yaratılabilmesidir. Bu bağlamda sendikalara ve işçi sınıfının öncülerine büyük görevler düşmektedir.

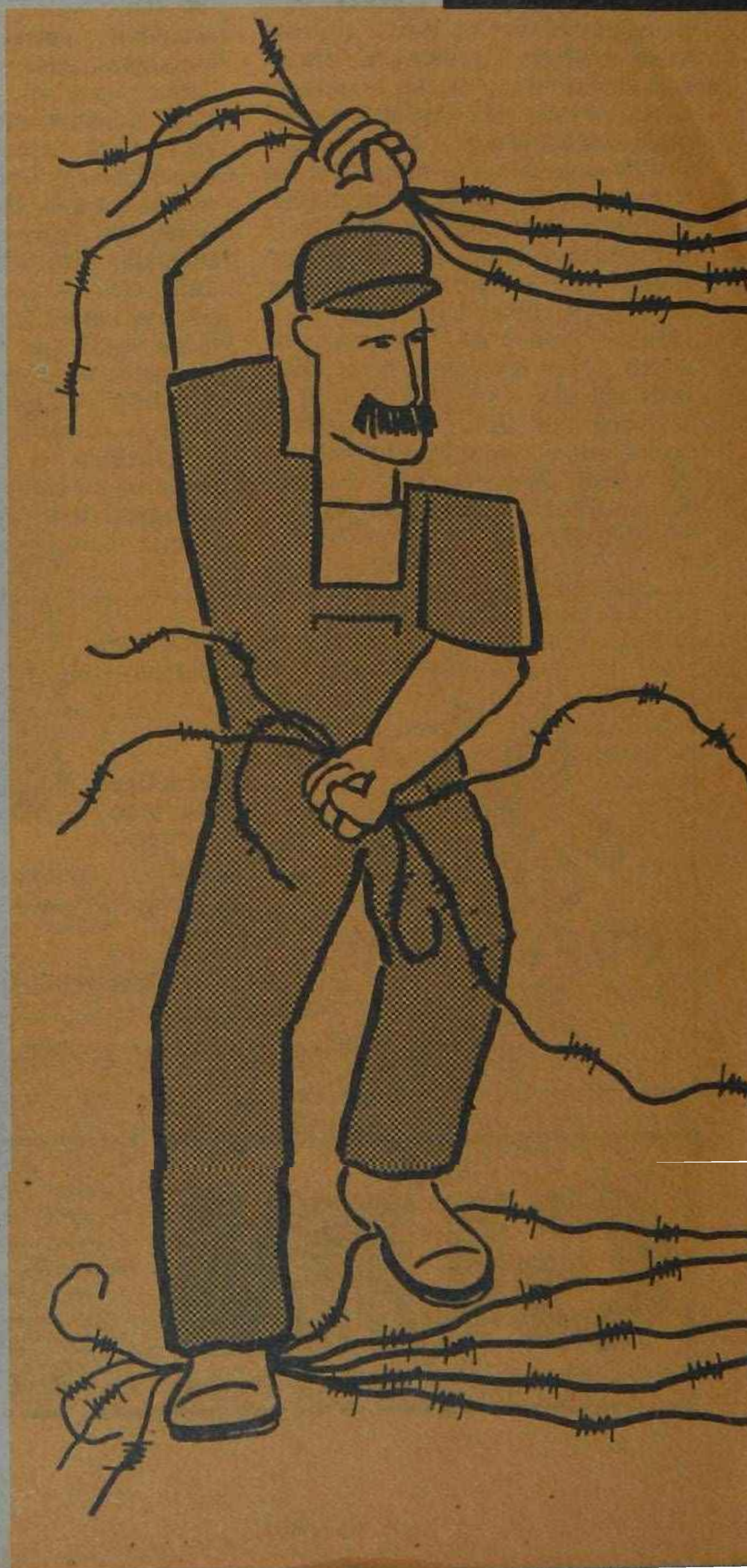
Tüm metal işkolunda, işyerlerinde "MESS'e Karşı Omuz Omuza" verilecek mücadelenin temeli bu küçük başlangıçtır. ●

GÜN
Aylık Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

Sahibi: **Sami Alptekin** ● Yazıişleri Müdürü: **İdris Lütfü Melek** ● İşletme Müdürü: **Mustafa Karakuş** ● Sendika ve İşçi Sorunları Danışmanı: **Özcan Kesgeç** ● Yönetim Yeri: 856. Sokak, 3/502, Konak-İzmir ● İstanbul Bürosu: **Taner Renda-Fuat Uğur**, Asmalı Çeşme Sokak, Nazif İşhanı, 14/2, Binbirdirek-İstanbul ● Ankara Bürosu: **Cemil Turan**, Menekşe Sokak, 27/5, Kızılay-Ankara ● Kıbrıs Temsilciliği **Zeki Erkut** ● Abone Koşulları: Yurtiçi/Yıllık 1500 lira-Yurtdışı/Yıllık 20 DM-Yurtdışı tek sayı 2 DM ● Dizgi : Özün Yayıncılık, Film: Çizgi Grafik, Baskı: Numune Basımevi ● Dağıtım: Etkin Dağıtım ●

Türk-İş Mitingleri Desteklenmelidir

TÜRK-İŞ Başkanlar Konseyi 6 Ağustos günü yaptığı toplantı sonucu Manisa, Zonguldak, Samsun ve Gaziantep illerinde miting yapma kararı aldı.
İşçi hareketinin, bir anlamda seçim öncesi politik tavrını gösterecek olan mitingler için söylenecek tek söz, **en yoğun katılım, en aktif destek** olmalıdır.
Miting yapılması kararlaştırılan illerden Zonguldak, değişik bir görünüm sergiliyor. İşçi sınıfının kitlesel biçimde yaşadığı Zonguldak iline ve işçilere, iktidar seçim yatırımını şimdiden yapmıştır. Kamu kuruluşlarında yüzde 27 zammı bile çok gören gerici anlayış, Zonguldak'ta çalışan maden işçilerine yüzde 41'e varan zamlar vermiştir.
Hükümet, bu iki yüzlü tutumun ardında yatan amacı işçi sınıfının ve emekçihalkın sezmediği kanısında. Oysa son toplu sözleşmelere kadar, yeraltında ortalama 55 bin lira ücretle çalışan işçilerin ücretlerine yapılan yüzde 41 oranındaki zam, onların gereksinimlerinin yarısını bile karşılayamacak; bu para, şimdiden yüzde 40'lara varan enflasyon yüzünden yakında pul olacaktır.
Bu nedenle Zonguldak işçisinin iktidarın oyununa gelmesini önlemek, tüm bunlar arasında özel bir önem taşıyor. Yeraltı maden işçisinin düzenlenecek mitinge katılımı ve ara seçimlerde kullanacağı oy, iktidara ders olmalıdır.
O halde işçi sınıfının öncülerini bekleyen görevler açık-seçik bellidir ve bugünden yarına bırakılacak hiçbir iş kalmamalıdır.
Başta Zonguldak olmak üzere, Samsun, Manisa ve Gaziantep'te, sendikal haklar için, demokrasi için elele ve omuz omuza...